

**1e tussentijdse
rapportage**

**Dantumadiel
2019**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding.....	3
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer	4
Programma 2: Mienskip.....	15
Programma 3: Soarch en Wolwêzen.....	23
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	33
Programma 5: Wenjen en Omjouwing.....	40
Programma 6: Iepenbiere Romte	50
Algemiene dekkingsmiddels	57
Overhead	60
Heffing VPB	62
Onvoorzien	64
Totaaloverzicht financieel effect 1e rapportage 2019.....	65
Effecten voor de meerjarenraming 2020-2022	67
Gevolgen voor de algemene reserve	68

Inleiding

Op basis van de financiële verordening wordt u doormiddel van tussentijdse rapportages tweemaal per jaar ingelicht over de voortgang van de programmadoelen en de financiële stand van zaken. Voor u ligt nu de 1^e tussentijdse rapportage over 2019.

Wat staat er in deze rapportage

Per programma volgt een rapportage op de voortgang van de doelen, subdoelen en activiteiten uit de begroting 2018. Uit het coalitieakkoord is een collegeprogramma opgesteld welke vervolgens via een deze doelen, subdoelen en activiteiten in de begroting is opgenomen. Naast de doelen wordt er per programma een overzicht van de financiële afwijkingen gegeven.

Rapportage op voortgang doelen

Daarna wordt ingegaan op de voortgang van de bestuurlijke activiteiten en de belangrijke terugkerende activiteiten, beleidswijzigingen en projecten in 2019. Door middel van stoplichten wordt de voortgang aangegeven, de betekenis van de icoontjes leggen wij hieronder uit:

	Groen: Realisatie doelstelling ligt op schema, er is geen toelichting vereist
	Oranje: Realisatie doelstelling loopt vertraging op, maar wordt nog wel gehaald
	Rood: Realisatie van de doelstelling wordt niet gehaald.
	Vinkje: Activiteit is gehaald / gereed

Indien een stoplicht op **oranje** of **rood** staat dan is een toelichting verplicht.

Resultaat 1e rapportage

Het resultaat van de 1^e rapportage 2019 bedraagt € 3,4 miljoen nadelig waardoor de begroting na verwerking van de 1^e rapportage uitkomt op een nadelig resultaat van € 3,2 miljoen.

Bedragen x € 1.000	
<i>Resultaat voor bestemming</i>	-4.222
<i>Mutaties reserves:</i>	
Onttrekking Algemene reserve	823
Onttrekking Reserve KIK	-139
Onttrekking Reserve Dorpeninitiatievenfonds.	58
Onttrekking Reserve RAWEB	81
<i>Saldo 1^e rapportage na bestemming</i>	-3.398
Saldo Begroting 2019 na 1^e rapportage	-3.243

Het college van burgemeester en wethouders.

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Programmaportefeuillehouder : Klaas Agricola, Rommy Kempenaar
Programmamanager : Henk Verbunt
Programmaregisseur : Berend Jager

Inleiding:

Dienstverlening is een kerntaak van de gemeente.

Het is dan ook niet vreemd dat in het kader van de ambtelijke fusie al allerlei documenten zijn en worden ontwikkeld, waarin dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen een prominente plaats inneemt. Zo wordt bij de inrichting van onze dienstverlening onder andere gekeken naar uitgangspunten uit de Kadernotitie dienstverlening/gebiedsgericht werken 2015, de Besturings- en Organiseringsfilosofie 2017 (BOF) en de Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân 2018. Daarnaast is natuurlijk het nieuwe dienstverleningsconcept een belangrijke bron.

Vanuit het organisatiemotto 'Samen, persoonlijk en in de buurt' zal worden gewerkt aan het optimaliseren van onze dienstverlening. Daarbij wordt de komende raadsperiode ingezet op de hieronder genoemde speerpunten.

Ten aanzien van interne dienstverlening of bedrijfsvoering worden alleen doelen of activiteiten opgenomen als daarmee ambities op het gebied van dienstverlening kunnen worden waargemaakt. Gebiedsgericht werken – een vorm van collectieve dienstverlening – maakt onderdeel uit van het programma Mienskip, maar een gebiedsgerichte benadering is natuurlijk ook terug te vinden bij de doelstellingen op het gebied van een krachtig en eigentijds bestuur.

Ook veiligheid is een kerntaak van de overheid en in het bijzonder ook van de gemeente.

Het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving is een terugkerend en actueel onderwerp en staat daarom altijd hoog op de politieke agenda.

Hoewel de gemeente een regierol heeft als het gaat om veiligheid en ook de kaders voor het (integraal) veiligheidsbeleid vaststelt, opereert de gemeente in een speelveld met veel spelers (ketenpartners). In het veiligheidsdomein is het formuleren en realiseren van smart-doelstellingen door de afhankelijkheid van ketenpartners daarom niet altijd mogelijk.

Bij het bepalen van de doelen, speerpunten en activiteiten is zoveel mogelijk aangesloten op het bestaande beleid en de actuele ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.

De inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving behoren in de regel tot de reguliere activiteiten en daar waar extra inspanning wordt gevraagd, zijn deze (door de programma's heen) expliciet op activiteitsniveau opgenomen (bijvoorbeeld bij jeugdoverlast en evenementen).

De ontwikkelingen op het gebied van burger- en overheidsparticipatie en nieuwe democratie zijn ook niet aan onze gemeente voorbijgegaan. Sterker nog, het gemeentebestuur van Dantumadiel zet al jaren in op een grote(re) rol voor de burger als het gaat om zeggenschap over en invloed op het beleid en de eigen woon- en leefomgeving. Die lijn wordt in het bestuursakkoord 'Ús Dantumadiel' en daarom ook in dit programma doorgetrokken.

Dantumadiel wil een sterke en zelfstandige gemeente zijn, waarbij het bestuur dichtbij de burger blijft en daarmee ook nauwe contacten onderhoudt.

Die sterke positie is mede gebaseerd op een gezonde financiële huishouding.

Op grond van het BBV wordt het financieel beleid (inclusief belastingen) jaarlijks verwerkt in de toelichting(en) en paragrafen bij de begroting en meerjarenraming (en niet in de doelen).

Hoofddoelstelling:

De gemeente Dantumadiel is een resultaatgerichte organisatie met focus op klantgerichte dienstverlening, goed toegesneden op de toekomst en met als speerpunten het verbeteren van de dienstverlening, een veilige woon- en leefomgeving, een krachtig en eigentijds bestuur en een gezond financieel beleid voor de lange termijn.

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Verbeteren van de dienstverlening

Kerdoelen

101.1 Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden, neemt verder toe

Speerpunt:

- Optimaliseren digitale dienstverlening en benutten van kansen op dat gebied.

101.2 Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid

Speerpunten:

- Persoonlijke, servicegerichte en integrale dienstverlening, afgestemd op behoeften van inwoners en op doelgroepen (toegankelijkheid via meerdere kanalen);
- Hoge klanttevredenheid;
- Optimaliseren loketfunctie.

101.3 Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen

Speerpunten:

- Klantgerichte, efficiënte en effectieve bedrijfsvoering en werkprocessen;
- Deregulering.

Onderwerp: Veilige woon- en leefomgeving

Kerdoel

102 De inwoners voelen zich veiliger, zowel thuis als in de openbare ruimte

Speerpunten:

- Ondernijning;
- High Impact Crimes (overvallen, straatroven, geweldsdelicten en woninginbraken)
- Jeugd en veiligheid (jeugdgroepen en middelengebruik);
- Sociale veiligheid (waaronder personen met verward gedrag en overlast door burens);
- Evenementenveiligheid;
- Wijkagenten.

Onderwerp: Krachtig en eigentijds bestuur

Kerdoel

103 De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie

Speerpunten:

- Sterke zelfstandige gemeente;
- De inwoners centraal;
- Een bestuur dat ruimte geeft aan de samenleving;
- Een gemeente die vanuit eigenheid communiceert en zich profileert.

Onderwerp: Financieel degelijke en zuinig beleid

Kerdoel

104 Gezond financieel beleid voor de lange termijn

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
101.1	Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden neemt verder toe			
	In 2019 is de informatie over alle producten en diensten digitaal raadpleegbaar.	In 2019 wordt een nieuwe website ingericht voor de gemeente Dantumadiel met o.a. informatievoorziening over alle producten en diensten.		De nieuwe website is technisch ontwikkeld, ingericht en live gegaan. Het is een toptaken website, zodat alle belangrijke producten en diensten worden gepresenteerd.
	Vanaf 2020 is statusinformatie over de voortgang van aanvragen raadpleegbaar via 'mijn overheid'.	Vanaf 2020 gebruiken we 'mijn overheid' om poststukken digitaal te verzenden, om statusinformatie over aanvragen te delen met aanvragers en onderzoeken we de mogelijkheid om steeds meer gemeentelijke diensten via 'mijn overheid' aan te bieden.		Deze ontwikkeling wordt vanaf 2020 geïmplementeerd.
	In 2020 kan 80% van alle producten en diensten digitaal worden aangevraagd.	In 2018 wordt een taskforce samengesteld die een Plan van Aanpak maakt voor de digitalisering, waarbij informatiemanagement en de ambities voor de dienstverlening worden betrokken.		Door andere prioriteiten is de taskforce nog niet van start gegaan, maar de activiteiten van het dienstverleningsconcept en dit programma worden zoveel mogelijk volgens planning uitgevoerd. Zo zijn er bij de doorontwikkeling van de website nieuwe webformulieren gemaakt waardoor het mogelijk is producten en diensten digitaal aan te vragen. Momenteel zijn dit er ongeveer 35 digitale formulieren en de verwachting is dat dit er eind 2019 zo'n 50 zijn.
101.2	Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid			
	Vanaf 2019 worden de digitale vaardigheden van onze klanten in samenwerking met onze netwerkpartners verbeterd.	Door inzet van onze medewerkers worden klanten actief geholpen (samen aanvraag doen en het bieden van hulp bij het zoeken van informatie)) om gebruik te kunnen maken van onze dienstverlening.		Bij (digitaal) mindere vaardigheden worden klanten inderdaad actief geholpen bij het zoeken naar informatie of het doen van een aanvraag.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	In 2019 heeft de gemeente een nieuwe website o.b.v. toptakenfuncties, duidelijk taalgebruik en eenvoudig in te vullen formulieren.	Jaarlijks monitoren wij het gebruik van onze website en overige diensten en producten om de toegankelijkheid en kwaliteit te verbeteren.		Het gebruik van de website wordt voortdurend gemonitord op kwaliteit, juistheid, taalgebruik en –fouten. Voor het monitoren van overige producten en diensten zal gebruik worden gemaakt van een dashboard dienstverlening en het nieuwe zaak- en klantcontactstelsysteem.
	De waardering van de dienstverlening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0	Jaarlijks monitoren wij de klanttevredenheid en -bejegening gericht op het verbeteren van onze dienstverlening.		Voor het monitoren van dienstverlening, klanttevredenheid en –bejegening zal gebruik worden gemaakt van een dashboard dienstverlening.
	De waardering van de klantbejegening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0.	Wij investeren in een organisatie-ontwikkelingsprogramma waarbij wij enerzijds leren denken en handelen vanuit de behoefte van de klant(klantbetrokken benadering) en anderzijds de zelfredzaamheid van de klant bevorderen.		De organisatieontwikkeling op de genoemde punten zal worden opgepakt, waarbij ook andere ontwikkelingen (bijv. de nieuwe Omgevingswet) worden betrokken.
	De loketfunctie wordt zodanig ingericht dat de wachttijden voldoen aan het in 2019 vast te stellen kwaliteitshandvest dienstverlening (inclusief servicenormen).	Klantstromen worden voortdurend gemonitord, onderzocht en voorspeld om daar in de dienstverlening/inrichting loketfunctie rekening mee te kunnen houden.		Voor het monitoren van klantstromen zal gebruik worden gemaakt van het hiervoor bedoelde en in 2019 in te voeren dash-board en het zaak- en klantcontactstelsysteem. Op basis hiervan kan worden gestuurd bij onze dienstverlening.
		Uitvoering pilot bezorging reisdocumenten.		Deze pilot staat nog op de rol.
101.3	Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen			
	Alle geharmoniseerde werkprocessen ondersteunen een klantgerichte, efficiënte en effectieve dienstverlening.	In 2019 wordt de harmonisatie van werkprocessen afgerond.		Dit project ligt op schema. Na afronding hiervan zal een eventuele verdere harmonisatie en beschrijving van processen in de lijn gebeuren.
		Wij gaan onze werkprocessen analyseren en in 2020 aan de hand van klantreizen onze werkprocessen inrichten. De afhandeling van de werkprocessen vindt digitaal plaats.		Deze activiteit staat voor 2020 op de rol.
	Vanaf 2020 voldoet 80% van de dienstverlening aan de vast te stellen servicenormen.	In 2019 worden op basis van het dienstverleningsconcept servicenormen opgesteld; deze servicenormen worden doorlopend gemonitord op naleving.		Het opstellen van de servicenormen en het monitoren daarvan zal dit jaar gaan plaatsvinden.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	In 2020 is de APV in het kader van deregulering en vermindering lastendruk gescreend en opnieuw vastgesteld.	In 2020 wordt een taskforce deregulering ingesteld, die alle regelingen gaat screenen op onnodige regels.		Deze activiteit staat voor 2020 op de rol.
102	De inwoners voelen zich veiliger, zowel thuis als in de openbare ruimte			
	Voorkomen en aanpakken van ondermijnende criminaliteit zoals mensenhandel, arbeidsuitbuiting, witwassen en drugshandel.	Ondermijningsbeeldanalyse wordt in 2019 uitgevoerd en opgeleverd.		Het RIEC-Noord zal deze opdracht dit jaar in samenwerking met de Noordoost Friese gemeenten uitvoeren.
		Bibob-toetsing bij alle aanvragen (vergunningen, subsidies). Dit betekent meer inzet op screening aan de voorkant.		De Bibob-toetsing zal steeds meer (aan de voorkant) volgens de eerder door de afzonderlijke gemeenten vastgestelde Bibob-beleidslijn plaatsvinden. Bewustwording en training van medewerkers is in dit kader van groot belang en daarop wordt vanaf dit jaar ook ingezet.
		Bevorderen bestuurlijke en ambtelijke integriteit d.m.v. training, bewustwording, gedragscode, screening etc.		Dit jaar wordt een project op het gebied van bestuurlijke en ambtelijke integriteit uitgevoerd, waarin een fundament wordt gelegd voor de implementatie van integriteit in de organisatie en bij het bestuur. Dit fundament bestaat uit beleid, regels en protocollen en een aanzet voor gedrag en houding (o.b.v. training).
		Consequente toepassing 'Handhavings-arrangement art. 13B Opiumwet'.		De sluiting van woningen en lokalen o.b.v. de eind 2018 vastgestelde handhavings-matrix zal consequent plaatsvinden. Cijfers hierover worden jaarlijks bekend gemaakt.
	Verlagen van het aantal High Impact Crimes en de onveiligheidsgevoelens (op basis van de index onveiligheidsgevoelens WSJG).	Buurtpreventieprojecten (o.a. WhatsApp buurtpreventie) worden actief gestimuleerd.		Gemeente en politie stimuleren buurtpreventie spontaan (via gewone en social media) en naar aanleiding van inbraken.
		Voorlichting en preventieacties in samenwerking met politie.		Voorlichting en preventieacties zijn doorlopende activiteiten (flyers, witte voetenacties, donkere dagen offensief e.d.) die mede worden afgestemd op en afhankelijk zijn van cijfers omtrent High Impact Crimes.
		Bevorderen van de meldings- en aangiftebereidheid (continueren preventieproject 'Meld Nu').		Ook dit betreft een doorlopende activiteit waarbij het accent afwisselend op verschillende delicten ligt (bijvoorbeeld hennep of inbraken).

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Sturing op de lokale politiezorg via het periodieke politieoverleg en de (lokale en districtelijke) driehoek.		In de hier bedoelde overlegsgremia is voortdurend aandacht voor de High Impact Crimes.
	Voorkomen dat inwoners overlast ervaren van jeugdgroepen en groepsgedrag in de openbare ruimte.	De groepsaankpak wordt doorontwikkeld; conform deze aankpak worden groepen in beeld gebracht en wordt op maat een plan van aankpak ontwikkeld en uitgevoerd.		Aan deze aankpak wordt in voorkomende gevallen uitvoering gegeven.
		Uitvoering Convenant 'Mei fêste hân'		Hiervoor wordt verwezen naar programma 3 Soarch en Wolwêzen (Uitvoering van het convenant vindt plaats vanuit Meidwaan en Soarch).
		Inzet outreachende jongerenwerker VNN		Op korte termijn zal een jongerenwerker worden aangesteld en ingezet.
		Meer toezicht vanuit team FTH/boa's		Hiervoor is extra aandacht en formatie nodig. In het kader van de Perspectiefnota wordt gevraagd om middelen voor BOA's met taakaccent jeugd.
	De aankpak van overlast (in het kader van sociale veiligheid) heeft prioriteit in en op basis van het in 2019 vast te stellen Integraal Veiligheidsplan 2019-2022.	Toepassen Wet aankpak woonoverlast.		Dit is een ultimatum remedium en wordt alleen toegepast bij extreme gevallen. Voor de toepassing van deze wet is een beleidsregel in ontwikkeling.
		Bij elke melding van overlast vindt een analyse plaats voor de meest gerichte hulpverlening en aankpak.		'Eenvoudige' overlastmeldingen worden door toezicht en handhaving (T&H) opgepakt. Bij ernstige en/of langdurige overlast, waaraan multi-problematiek ten grondslag ligt, wordt een analyse gemaakt voor een effectieve aankpak door gemeente (Veiligheid, T&H en gebiedsteam) en stakeholders (o.a. politie, woningcorporatie).
	Alle vergunningplichtige evenementen voldoen aan de veiligheidsvoorschriften van de gemeente en de hulpdiensten, o.a. ter voorkoming van dodelijke ongevallen, dan wel zwaar letsel bij evenementen.	Afhankelijk van de risico-inventarisatie organiseren wij voor een evenement een startbijeenkomst.		Bij grote(re) evenementen met hogere risico's wordt een startbijeenkomst of vooroverleg georganiseerd.
		Een evenement met hogere risico's wordt altijd geëvalueerd.		Op basis van de ervaringen en het verslag van T&H wordt een dergelijk evenement met organisatoren geëvalueerd.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Er is structureel toezicht en handhaving op evenementen.		Er is structureel toezicht en handhaving op grote(re) evenementen met hogere risico's. Bij kleine(re) evenementen vindt alleen toezicht plaats op basis van meldingen of klachten.
		Meer toezicht in het kader van DHW en strafrechtelijk optreden bij overtreding.		Er is structureel toezicht in het kader van de Drank- en Horecawet, waarbij het in 2018 vastgestelde Sanctiebeleid Drank- en Horeca (met bijbehorende sanctietabel) wordt gehanteerd. Frequentie van toezicht wordt mede afhankelijk van het in 2019 vast te stellen VTH-beleidsplan.
		Vergunningverlening optochten overeenkomstig plan van aanpak optochten praalwagens; handhaving op de voorschriften door team FTH i.s.m. de politie.		Voor optochten met praalwagens bestaan vaste vereisten voor aanvragen en een vast pakket aan voorschriften voor de vergunning. Er wordt toezicht uitgeoefend en bevindingen worden zo nodig met organisatoren gedeeld en kunnen consequenties hebben.
	De gemeente maakt zich sterk voor een uitbreiding van de formatie voor geografisch georiënteerde wijkagenten (> 2 fte voor Dantumadiel).	De burgemeester zal in diverse (overleg)gremia (driehoek, RBPO NN) pleiten voor meer geografisch georiënteerde wijkagenten.		Binnen de huidige formatie van wijkagenten in de basiseenheid is een uitbreiding voor Dantumadiel niet realistisch. Bij meer wijkagenten o.b.v. landelijk beleid zal ervoor worden gepleit deze (ook voor Dantumadiel) geografisch in te zetten.
	De gemeente streeft in het kader van zichtbaarheid/toegankelijkheid van de politie naar 4 inloopsprekuren per jaar van de wijkagenten.	De burgemeester zal zich voor Dantumadiel inzetten voor 4 inloopsprekuren per jaar van de wijkagent.		Er zullen in Dantumadiel een aantal inloopsprekuren worden georganiseerd.
		De websites van gemeente en politie worden gescreend op toegankelijkheid voor en duidelijkheid over het doen van aangiften, meldingen en klachten.		Deze screening moet nog plaatsvinden.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
103	De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie			
	Versteving van de zelfstandige positie mede door krachtige samenwerking in en buiten de gemeente.	Een sterk en ondernemend college dat actief investeert in contact met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partijen in de gemeente – vernieuwend en toekomstgericht – op basis van een per jaar vast te leggen plan van aanpak (PvA). Zie ook programma 4, paragraaf 1.1.		Het college is actief in het zoeken van contact en verbinding met de samenleving middels 'Sko ris oan'. Er zijn ontmoetingen en gesprekken middels 'Brochje mei B&W' en de 'Dorpenronde'. Ook het contact met maatschappelijke instanties, verenigingen en mensen met een spilfunctie wordt voortdurend gezocht en onderhouden. Daardoor worden bestaande netwerken ook benut. De input uit deze activiteiten wordt zonodig omgezet in afspraken met en acties vanuit de stakeholders of gemeente. Een plan van aanpak dan wel jaarplannen voor de komende jaren moet(en) nog worden opgesteld.
		Onderdeel van het PvA is ook een dorpenverkenning/-toer van het college welke uitmondt in gezamenlijke afspraken en acties.		Zie hiervoor onder 'Sko ris oan'
		Onderzoek naar wat daarnaast nodig is om een verdere versteving van de zelfstandige positie vorm te geven, bijvoorbeeld door specifieke functies voor advies, ondersteuning, of facilitering van bestuur en samenleving.		Er is binnen de ambtelijke organisatie inmiddels invulling gegeven aan extra inzet voor Dantumadiel op specifieke taken en functies.
		De samenwerking met de dorpen wordt verder aangehaald en de samenwerking met Noardeast-Fryslân en in regionaal en provinciaal verband wordt maximaal benut.		Zie hiervoor onder 'Sko ris oan'. De samenwerking binnen de bestaande verbanden (met Noardeast-Fryslân, binnen ANNO e.d.) wordt goed onderhouden en benut.
	Raad en college bieden ruimte aan initiatieven uit de samenleving en meer zeggenschap voor de burger.	Doorontwikkeling positie en betrokkenheid van de raad m.b.t. burgerparticipatie/overheidsparticipatie (workshops, kennisdeling, digitale leeromgeving nieuwe democratie, e.d.).		Hier wordt verder invulling aan gegeven, ook in relatie tot de nieuwe Omgevingswet.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	De samenleving herkent de gemeente als een sterke en zelfstandige gemeente, waarin de inwoners centraal staan.	Pilots waarbij zeggenschap en budgetverantwoordelijkheid wordt overgedragen.		Als vervolg op 'It is oan jo' wordt hier nog verder invulling aan gegeven.
		Op eigen manier vanuit eigenheid communiceren over onze gemeente:		
		Inloopsprekuren voor college.		Zie hiervoor onder 'Sko ris oan'
		Collegevergaderingen en hoorzittingen in de dorpen houden.		Zie hiervoor onder 'Sko ris oan'
		Als college actief contacten met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties leggen (zie hiervoor ook 1 ^e activiteit bij smart-doel 1).		Zie hiervoor onder 'Sko ris oan'
		Het oor te luister leggen bij verenigingen, maatschappelijke instanties en mensen met een spilfunctie in de samenleving (zie hiervoor ook 1 ^e activiteit bij smart-doel 1).		Zie hiervoor onder 'Sko ris oan'
		Sterke netwerken in de samenleving zoals verenigingen, kerken en voedselbanken benutten om zoveel mogelijk mensen te bereiken (zie hiervoor ook 1 ^e activiteit bij smart-doel 1).		Zie hiervoor onder 'Sko ris oan'
		Inzetten op digitale informatievoorziening, communicatie en dienstverlening.		Zie de toelichtingen onder 101 inzake digitalisering, informatievoorziening en dienstverlening.
		Alle inwoners betrekken, ook mensen die minder kunnen meekomen (minder geletterd, minder digitaal onderlegd; dus naast extra ondersteuning (maatjes) ook actief betrekken).		Zie de toelichting onder 101.2 inzake ondersteuning van klanten en hetgeen hiervoor is geschreven onder 'Sko ris oan'.
		Optimaliseren van de gemeentelijke loketfunctie (zie ook smart-doel 5 onder 1.2).		Zie de toelichting onder 101.2 inzake inrichting van de loketfunctie en klantstromen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
104	De gemeente voert op financieel gebied een degelijk en zuinig beleid*			

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Dienstverlening</i>
Kadernotitie dienstverlening / gebiedsgericht werken 2015
Besturings- en organisatiefilosofie en hoofdstructuur Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2017)
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast-Fryslân (2018)
In concept:
Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel
<i>Veilige woon- en leefomgeving</i>
Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2015-2018 Noord-Nederland (Politie)
Integraal Veiligheidsbeleid Noordoost Fryslân 2013-2017 (verlengd t/m 2018)
Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Fryslân
Samenwerkingsovereenkomst Veiligheidshuis Fryslân
Convenant Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
Handhavingsarrangement en 0-beleid art. 13B Opiumwet
<i>Krachtig en eigentijds bestuur</i>
Bestuursakkoord Us Dantumadiel
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân (2018)
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
In concept:
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel
<i>Gezond financieel beleid voor de lange termijn</i>
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	323	323	0	323
Lasten	-2.970	-2.998	-126	-3.124
Saldo baten en lasten	-2.647	-2.675	-126	-2.801
Toevoegingen aan reserves	-9	-9	0	-9
Onttrekkingen aan reserves	27	27	0	27
Geraamd resultaat	-2.629	-2.657	-126	-2.783

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
• Geen afwijkingen.		
Totaal baten	0	
Lasten		
Raad- en raadscommissies		
• De gemeenteraad heeft 5 februari 2019 het besluit genomen om de uren van de griffier uit te breiden.	-10	S
• Op basis van wettelijke verplichtingen is het budget voor de onkostendeclaraties van de raadsleden naar boven bijgesteld.	-17	S
• De accountantskosten zijn met €8.000 verhoogd op basis van het nieuwe afgesloten contract met de accountant. Daarnaast is het reguliere budget overgeheveld vanuit de algemene dekkingsmiddelen.	-33	S
Inkomensoverdrachten – gemeente Noardeast-Fryslân		
• Door de bestuurlijke samenwerking met Noardeast-Fryslân levert dit voor Dantumadiel een BTW nadeel op. In de begroting 2019 is een te laag bedrag geraamd. Voorgesteld wordt deze raming bij te stellen.	-92	S
• Door de bestuurlijke samenwerking met Noardeast-Fryslân heeft Dantumadiel een BTW nadeel op de huisvesting. Voorgesteld wordt om de begroting hierop aan te passen.	-33	S
Straatnaamgeving en kadastrale informatie		
• In verband met gewijzigde regelgeving inzake straatnaamgeving kan het budget structureel afgeraamd worden.	23	S
Crisisbeheersing		
• In verband met onderuitnutting van het budget voor crisisbeheersing kan het budget structureel afgeraamd worden.	10	S
APV en bijzondere wetten		
• Op basis van de werkelijke bestedingen uit vorige jaren kan het budget naar beneden bijgesteld worden.	14	I
Overige begrotingsposten		
• Diverse kleine afwijkingen beneden € 25.000.	12	S
Totaal lasten	-126	
Totaal saldo wijzigingen	-126	

Programma 2: Mienskip

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

Programmaportefeuillehouder : Klaas Agricola, Rommy Kempenaar, Gerben Wiersma
Programmaregisseur : Marcella Jansen
Programmamanager : Lenet Venekamp

Inleiding

Vitale en levendige dorpsgemeenschappen vormen samen een vitale en levendige gemeente. Activiteiten en evenementen op het gebied van sport en cultuur, al dan niet in verenigingsverband, verbindt mensen en vergroot de levendigheid van de dorpen. Het is daarom belangrijk initiatieven blijvend aan te jagen en te ondersteunen en samenwerking te stimuleren.

Met het oog op de bevolkingsontwikkelingen wil de gemeente de basisvoorzieningen op peil te houden en waar mogelijk met de inwoners, ondernemers en dorpsbelangen initiatieven oppakken om een plus mogelijk te maken op het voorzieningenniveau. Het realiseren van een toekomstbestendige voorzieningenstructuur (waaronder goede onderwijshuisvesting) zal vorm moeten krijgen mét de betrokken partners (zoals schoolbesturen, sportverenigingen, kerken, bedrijven) en de dorpen (inwoners). Hierbij wordt vormgegeven aan een inclusieve samenleving waarin iedereen meetelt.

Jongeren met een goed opleidingsniveau en met de juiste vaardigheden en competenties hebben meer kansen op de arbeidsmarkt. Daarom wordt binnen dit programma ingezet op talentontwikkeling en goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt.

Van een overheid die beslist en stuurt en daar waar nodig mensen en organisaties daarbij betreft, veranderen we naar een overheid die inwoners en instellingen faciliteert bij door hen aangedragen ideeën. De rol van de gemeente is binnen dit programma dan ook vaak die van:

- een 'netwerkende overheid', die samenwerking zoekt met andere partijen en daarmee gezamenlijk doelen bepaalt;
- een responsieve, participerende overheid, die ruimte geeft aan maatschappelijke initiatieven van onderop en deze ondersteunt.
- een betrokken overheid die voorkomt dat mensen niet mee kunnen komen of tussen wal en schip raken.

Vanwege de veranderende rol van de gemeente is een aantal doelen binnen dit programma opgenomen als procesdoelen: we gaan met initiatiefnemers en partners een proces in en het resultaat is niet altijd vooraf te bepalen. De doelen zijn dan minder 'smart' geformuleerd.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van vitale gemeenschappen en van de leefbaarheid

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Sociale verbondenheid

Kerdoelen

201.1 Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers

Speerpunten:

- Aanbod van culturele activiteiten;
- Aanbod van cultuureducatie voor kinderen / jeugd;
- Sportactiviteiten;
- Verenigingsleven;
- Vrijwillige inzet in dorpen.

Waar gaat programma 2 'Menskip' over?

201.2 Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners

Speerpunten:

- Ondersteunen en versterken van initiatieven van onderop;
- Duidelijk gemeentelijk aanspreekpunt;
- Participatie van burgers;
- Samenhang in initiatieven waar mogelijk;
- Overheidsparticipatie / nieuw samenspel inwoners en overheid.

Onderwerp: Voorzieningenniveau

Kerdoel

202 Beter passend voorzieningenniveau

Speerpunten:

- Onderwijs;
- Culturele voorzieningen (culturele infrastructuur);
- Sportvoorzieningen;
- Overige maatschappelijke voorzieningen (en combi's).

Onderwerp: Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)

Kerdoelen

203.1 Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst

Speerpunten:

- Doelgroep jongeren;
- Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt.

203.2 Jongeren in de gelegenheid stellen hun talenten op het gebied van cultuur te ontdekken

Speerpunten:

- Doelgroep 12-16 jarigen;
- Scholen voor primair- en voortgezet onderwijs.

Onderwerp: Verbondenheid met de streek

Kerdoelen

204 Versterken van de streekcultuur

Speerpunten:

- Samenwerkingsverbanden;
- Richten op kinderen basisschoolleeftijd–educatie;
- Initiatieven aanjagen en faciliteren;
- Inwoners zijn trots op de streek/gemeente waar ze wonen

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
201.1	Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers			
	Het aantal mensen dat in aanraking komt en betrokken is bij culturele activiteiten is in 2022 toegenomen met 10% t.o.v. 2018.	Nieuwe (laagdrempelige) initiatieven op cultureel gebied worden gestimuleerd.		Er is in het najaar van 2018 een nulmeting uitgevoerd door middel van de burgerpeiling Waar staat je gemeente. In de afgelopen 12 maanden heeft 44% van de inwoners een culturele activiteit bezocht, 12% cultuur beoefend en 8 % een culturele activiteit(en) mede georganiseerd. Culturele evenementen en activiteiten worden daar waar mogelijk gesubsidieerd. Er zijn 2 projecten gesubsidieerd: de uitvoering van Masquerade jeugdtheater en toneelvereniging Broeksterwâld. Er is voor het aanvragen van een eenmalige subsidie een digitaal formulier ontwikkeld zodat er online subsidie aangevraagd kan worden.
	Toename van het aantal door inwoners georganiseerde activiteiten al dan niet in verenigingsverband gericht op de levendigheid van de dorpen.	De mogelijkheden om een regionale culturele agenda te ontwikkelen worden onderzocht.		Culturele evenementen kunnen geplaatst worden op de agenda van LF2028 (provinciaal) en op de website van Er op uit in Friesland (regionaal) . Deze mogelijkheden worden nog verder onder de aandacht gebracht bij de organisaties/verenigingen.
		De sportnota 'Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen' wordt uitgevoerd. Daarin zijn speerpunten opgenomen ter versterking van verenigingen en verbetering van de samenwerking.		Er is een begin gemaakt met onderzoek naar de locaties/partijen/verenigingen waar geen afspraken/contracten liggen (accommodaties en eigendom situaties). Op een aantal locaties is dit hersteld. De focus/rol van de gemeente ligt op de relatie met het gezondheidsbeleid (leefstijl) en met het onderwijs. De Buurtsportcoaches zijn aan de slag op verschillende terreinen en projecten en er is een Uitvoeringsplan 2019-2023 opgesteld. De huidige overlegstructuur verenigingen-gemeente is bekeken. Er is behoefte van beide kanten voor een structureler overleg. Dit wordt (deels) verder uitgewerkt in een Lokaal Sportakkoord, waarvoor een eerste opzet is gemaakt.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
201.2	Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners			
	De burgers hebben meer mogelijkheden voor invloed op hun eigen leefomgeving	Een keer per jaar wordt een symposium georganiseerd ter ondersteuning van de besturen van streek-, wijk- of dorpsbelangen.		De dorpenronde is uitgevoerd; dit was een alternatief voor een symposium; een symposium zal daarom niet worden georganiseerd.
		Maandelijks wordt digitaal en/of analoog gepubliceerd wie het bestuurlijk en ambtelijk aanspreekpunt is voor besturen van streek-, wijk- of dorpsbelangen, verenigingen, instellingen en bedrijven.		Het aanspreekpunt is nu voldoende bekend. Het wordt ook op de website gepubliceerd. Maandelijks publiceren is verder niet meer nodig.
		In overleg met betrokkenen uit de samenleving wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om gebiedsgericht te werken en te komen tot een gebiedsagenda.		Er is een dorpenronde gehouden (Sko ris oan), die gezien kan worden als een eerste stap om te komen tot een uitvoeringsagenda.
		Streken, wijken en dorpen worden gestimuleerd en gefaciliteerd op drie verschillende niveaus: belangenbehartiging burgerinitiatieven integrale projecten. Het dorpeninitiatievenfonds "It is oan jo" wordt verder uitgewerkt en verruimd: er wordt vastgelegd wat gemeentelijke taken zijn, bij welke onderwerpen de gemeente betrokken moet blijven en voor welke onderwerpen geen gemeentelijke betrokkenheid nodig is.		Door de werkgroep wordt gewerkt aan een visiedocument. Er is een brainstorm geweest om de volgende stappen te zetten.
202	Beter passend voorzieningenniveau			
	Initiatieven vanuit de samenleving worden gestimuleerd en in het kader van een gebiedsgericht proces (zie 2) opgepakt.	Door middel van gesprekken met inwoners wordt het basisvoorzieningenniveau bepaald, per dorp of cluster dorpen.		Dit is onderwerp van gesprek tijdens de dorpenronde. Bij voorgenomen projecten over voorzieningen zijn inlopen en workshops georganiseerd en wordt informatie van inwoners verzameld en meegenomen: Frosk terrein, Mounetille terrein, Campus, Brede scholen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	Er worden gebiedsgerichte processen doorlopen met inwoners, dorpen en initiatiefnemers, gericht op een voorzieningenstructuur met maatschappelijke voorzieningen (voor sport, cultuur en ontmoeten) die betaalbaar, bereikbaar en van voldoende kwaliteit zijn.	Initiatieven van inwoners en dorpsbelangen om 'een plus op het basisvoorzieningen-niveau te realiseren worden gefaciliteerd door middel van 'It is oan jo'.		Het project DOM 2.0 is gestart, waarmee de 'plus' op het basisvoorzieningenniveau kan worden gerealiseerd. De dorpen Driezum – Walterswâld en Broeksterwâld doen mee.
				Er zijn themabijeenkomsten gehouden met speeltuinverenigingen, PB's en scholen over de toekomst van de speeltuinvoorzieningen.
		Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van en draagvlak voor een doelgroepenzwembad.		Samen met dorpsbelangen en een werkgroep wordt nagedacht over een doelgroepenbad, mogelijk in combinatie met de sporthal.
	In 2020 zijn afspraken gemaakt met onderwijsorganisaties om goed, bereikbaar onderwijs te borgen met respect voor identiteit.	De agenda voor onderwijsvoorzieningen (2017) met kansrijke locaties voor IKC's wordt jaarlijks geactualiseerd.		Hierover wordt in de loop van het jaar 2019 gerapporteerd.
	Het aanbod van onderwijs-, voorschoolse en andere maatschappelijke voorzieningen wordt geclusterd waardoor samenwerking van gebruikers gefaciliteerd en gestimuleerd wordt. In 2020 is op 1 locatie een nieuw initiatief ontwikkeld.	In 2020 is voor 1 locatie de clustering van maatschappelijke voorzieningen uitgewerkt (inventarisatie voorzieningen, mogelijkheden tot clustering, besluit inclusief planning).		Campus Damwâld wordt gerealiseerd - geplande start van de bouw: zomer 2019. De besluitvorming over de subsidiëring van een nieuw MFC De MynSkip in Feanwâlden is nagenoeg afgerond en naar verwachting zal binnenkort de stichting starten met de bouwwerkzaamheden. Er is een eerste verkennende bijeenkomst in Feanwâlden geweest voor inwoners van het dorp met de vraag naar geschikte locaties in het dorp en clustering maatschappelijke voorzieningen. Verdere planontwikkeling neemt een aantal jaren in beslag.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		In 2018 en 2019 worden de mogelijkheden onderzocht voor ontschotting van middelen t.b.v. realisatie van kindcentra.		Er is een richtinggevend e notitie met de titel "Kompas, werkgemeenschap onderwijs & zorg in de regio NO Friesland" opgesteld en. Hierin zijn de gezamenlijke uitgangspunten en ambitie van de schoolbesturen en gemeenten verwoord. Dit Kompas is het gezamenlijke vertrekpunt voor een integrale aanpak van (passend) onderwijs en jeugdhulp in de regio. Er is geïnventariseerd welke concrete projecten in de komende tijd kunnen starten in de regio (valt ook onder programma Soarch en Wolwêzen)
	Een Integraal Huisvestingsplan (IHP) met een doorkijk tot 2032 met het oog op toekomstbestendige basisscholen op de juiste locaties.	Gemeenten en schoolbesturen stellen gezamenlijk een meerjarig Integraal Huisvestingsplan (IHP) op, waarover Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) gevoerd wordt en dat in de plaats treedt van de bestaande jaarcyclus.		Het concept voor het IHP is opgesteld en wordt in de komende periode voorgelegd aan college en schoolbesturen.
		Er wordt een investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastgelegd in het IHP met een doorkijk naar meerdere jaren na deze periode.		Aan dit onderdeel is in de afgelopen periode gerekend en wordt ook voorgelegd aan college en schoolbesturen.
203.1	Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst.			
	Toekomstgericht onderwijs d.w.z. onderwijs gericht op het ontwikkelen van 21 ^{ste} eeuwse vaardigheden wordt gestimuleerd.	Er wordt geïnvesteerd in 21 st century skills en innovatie.		Samen met Kennislab wordt beoordeeld aan welke projecten scholen mee kunnen doen voor schooljaar 2019/2020
	Alle scholen doen mee aan projecten geïnitieerd door Kennislab.	Maatregelen gericht op betere aansluiting van het onderwijs op de vereisten in het bedrijfsleven.		Scholen hebben licenties aangeschaft voor de bestaande 3 D printers
	De gemeente is partner van samenwerkingsverbanden van onderwijs, ondernemers en overheid.			Kennislab speelt bij deze doelstelling een belangrijke rol.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
203.2	Jongeren in de gelegenheid stellen hun talenten op het gebied van cultuur te ontdekken			
	Het aantal leerlingen van het primair- en voortgezet onderwijs dat gedurende hun schooltijd in aanraking komt met meerdere culturele activiteiten is in 2022 met 10% toegenomen t.o.v. 2018.	Onderzoeken hoe de samenwerking tussen scholen, culturele instellingen, kunstenaars en musea gestimuleerd kan worden.		Eind 2018 is het convenant 'Meer muziek in de klas' ondertekend door de provincie, gemeenten en een aantal lokale onderwijs- en cultuur instellingen. Keunstwurk is bezig met het doen van een nulmeting.
204	Versterken van de streekcultuur			
	Initiatieven en activiteiten zijn beter op elkaar afgestemd / met elkaar verbonden. Mensen vinden elkaar bij het voorbereiden van en bezoeken van culturele activiteiten.	Onderzoeken hoe de samenwerkingsverbanden die ontstaan zijn in het kader van LF-2018 behouden en versterkt kunnen worden.		Met de provincie en alle Friese gemeenten hebben de eerste gesprekken over de legacy van LF-2018 plaatsgevonden. Op lokaal niveau moeten de gesprekken nog opgestart worden.
	Het aantal scholen dat aandacht besteedt aan de cultuurhistorie van de regio is in 2022 toegenomen met 10% t.o.v. 2018.	Onderzoeken hoe de samenwerking tussen scholen, lokale musea en andere erfgoedinstellingen gestimuleerd kan worden.		Onderzoek naar de gewenste structuur om de samenwerking te verbeteren moet nog opgestart worden

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Sociale verbondenheid</i>
It is oan jo?
(concept) Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022
<i>Voorzieningenniveau</i>
Naar een regionale ontwikkelagenda voor onderwijsvoorzieningen in NO Friesland; Verkennend masterplan huisvesting DDFKA
Naar een regionaal voorzieningenspreidingsmodel in Noordoost Fryslân 2010-2030 (jan. 2014)
Atlas van Noordoost Fryslân Eindrapport (sept. 2015)
Agenda voor onderwijsvoorzieningen in Noordoost Fryslân (2017)
Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen (2016)
<i>Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)</i>
Kennislab
<i>Verbondenheid met de streek</i>
Frysk Taalbelied 2017-2020 (vastgesteld door Dantumadiel, Ferwerderadiel en Kollumerland)
Nog op te stellen Cultuurnota NEF en Dantumadiel; met aandacht voor de streekgebonden verschillen die er ook binnen NEF zijn en voor specifieke Dantumadielse onderwerpen.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	128	128	0	128
Lasten	-2.880	-2.928	-1.190	-4.118
Saldo baten en lasten	-2.752	-2.800	-1.190	-3.990
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	68	68	906	974
Geraamd resultaat	-2.684	-2.732	-284	-3.016

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^o rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
• Geen afwijkingen.		
Totaal baten	0	
Lasten		
MFC Feanwalden		
• De gemeenteraad heeft 22 april 2014 het besluit genomen om eenmalig een bijdrage te verstrekken aan MFC Feanwalden. Deze eenmalige bijdrage is als investering opgenomen in de gemeentelijke administratie wat niet conform het raadsbesluit en conform de BBV regelgeving is. Voorgesteld wordt om deze correctie ad € 873.000 te verwerken en het bedrag het laste te brengen aan de algemene reserve.	-873	I
• Doordat de bijdrage aan MFC Feanwâlden gedekt wordt uit de algemene reserve kunnen kapitaallasten ad € 38.000 structureel vrijvallen.	38	S
• Er stond onterecht nog een boekwaarde van €306.000 in de administratie op een afgesloten activum wat al gesloopt is. Voorgesteld wordt om deze boekwaarde af te boeken.	-306	I
Leefbaarheid dorpen en wijken		
• Het structurele beschibaargestelde budget voor 'It is oan Jo' ad €17.000 is niet voldoende om alle aanvragen te honoreren. Net als 2017 en 2018 zal het budget verhoogd worden naar €50.000. De dekking van deze ophoging komt uit de reserve voor dorpsinitiatieven en wanneer de ophoging niet volledig wordt besteed vloeit het saldo ook weer terug naar de reserve.	-33	I
Onderwijshuisvesting		
• De gemeenteraad heeft 26 maart 2019 het besluit genomen een financiële bijdrage te leveren aan de spoedaanvraag van de Wingerd inzake de herstelwerkzaamheden aan de brandmeldinstallatie.	-16	I
Totaal lasten	-1.215	
Toevoegingen aan reserves		
• Geen toevoegingen aan reserves		
Totaal toevoegingen aan reserves	0	
Onttrekkingen aan reserves		
Onttrekking Algemene reserve inzake MFC Feanwâlden	873	I
Onttrekking Reserve Dorpsinitiatievenfonds inzake 'It is oan Jo'	33	I
Totaal onttrekkingen	931	
Totaal saldo wijzigingen	-284	

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Programmaportefeuillehouder : Gerben Wiersma, Kees Wielstra
Programmaregisseur : Margo Kouwenhoven
Programmamanager : Greet Hettema

Inleiding

De transitie als gevolg van het in werking treden van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Participatiewet heeft de afgelopen jaren van onze inwoners/cliënten, zorgaanbieders, hulpverleners en gemeente grote inspanningen gevergd. Ook in de toekomst blijven deze inspanningen van de partijen gevraagd om het sociale domein verder te transformeren. Met de transformatie van het sociaal domein wordt beoogd een nieuwe inrichting van ons zorgstelsel tot stand te brengen. Met deze transformatie van het sociaal domein willen we bereiken dat mensen zelfredzaam en samenredzaam zijn en zelf de regie over hun leven kunnen behouden. De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van hulp en ondersteuning aan die inwoners die niet in staat zijn om dit op eigen kracht te doen.

In 2019 wordt deze transformatie verder vormgegeven door de inzet op preventie, de inzet van algemene voorzieningen en de inzet op participatie en meedoen in de samenleving. Het transformeren van het sociale domein is een continu proces waar tezamen met inwoners, zorgaanbieders en overige belanghebbenden vorm aan moet worden gegeven.

De gemeente Dantumadiel streeft naar een samenleving waar inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen. Binnen dit programma worden onze inwoners gestimuleerd om zoveel mogelijk te participeren in de samenleving. Een van onze speerpunten is om kinderen en jongeren veilig en gezond te laten opgroeien met voldoende mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling.

Hoofddoelstelling:

Inwoners in onze gemeente hebben de mogelijkheid om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Langer leven in gezondheid

Kerdoel

301 Langer leven in goede gezondheid

Speerpunten:

Verbeteren van de leefstijl:

- voorkomen misbruik genotmiddelen;
- verbeteren psychisch welbevinden;
- meer inwoners op gezond gewicht;
- voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- verbeteren toegang tot zorg.

Onderwerp: Meer maatschappelijke participatie

Kerdoel

302 Meer maatschappelijke participatie

Speerpunten:

- zinvolle besteding van de dag;
- inkomen zekerstellen;
- schulden voorkomen;
- ondersteunen van mantelzorgers;

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

- bevorderen vrijwillige inzet;
- eenzaamheid/sociaal isolement tegenaan;
- vermindering laaggeletterdheid;
- ondersteuning bij zorgvraag.

Onderwerp: Gunstiger opvoedklimaat

Kerdoel

303 Gunstiger opvoedklimaat

Speerpunten:

- veilige passende leer- en leefomgeving (thuis en op school);
- versterken ouderschap;
- alle kinderen kunnen meedoen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
301	Langer leven in goede gezondheid			
	<u>Volwassenen:</u> Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) dat misbruik maakt van genotmiddelen (alcohol, drugs en tabak) daalt.	Jaarlijks activiteitenprogramma 'Integrale aanpak middelengebruik Noordoost Fryslân' (convenant VO-scholen, politie en het voormalige DDFK) uitvoeren.		Er is een nieuw activiteitenprogramma voor het schooljaar 2019-2020 vastgesteld, dit valt onder het convenant Mei Feste Hân. De VNN-hulpverlener is ingezet op scholen in het eerste kwartaal.
		Activiteitenprogramma van het Preventie- en Handhavingsplan 2018 – 2021 (o.g.v. Drank- en Horecawet) uitvoeren.		In het eerste kwartaal 2019 is gewerkt aan het Preventie- en Handhavingsplan 2018-2021, dit zal nog verder moeten worden afgerond. Activiteitenprogramma 2019 is opgesteld en wordt uitgevoerd (zie eerdere toelichting).
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met depressieve gevoelens neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het Gezondheidsbeleid 2018-2021 moet nog opgesteld worden. Dit geldt ook voor het bijbehorende activiteitenprogramma.
				Activiteiten ter voorkoming van depressieve gevoelens zijn onder meer de inloopvoorziening en ontwikkeling buurtkamers (via het welzijnswerk).
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (18 jaar en ouder) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het Gezondheidsbeleid 2018-2021 moet nog opgesteld worden. Aanbod activiteiten door o.a. inloopvoorzieningen en buurtkamers.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met overgewicht neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het Gezondheidsbeleid 2018-2021 moet nog opgesteld worden. Dit geldt ook voor het bijbehorende activiteitenprogramma.
		Programma G!DS uitvoeren.		Via projecten van G!DS (gezond in de stad) wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van overgewicht.
	<u>Jeugd en jongeren:</u> Het aantal inwoners (tot 18 jaar) dat gebruik maakt van genotmiddelen (alcohol, drugs en tabak) daalt.	Inzetten van jongerenwerkers voor jeugdproblematiek (inclusief genotmiddelen) op scholen en op straat.		De jongerenwerker (via VNN) wordt in 2019 ingezet voor het voortgezet onderwijs om met name de toeleiding naar de hulpverlening te organiseren.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Inzetten van een hulpverlener VNN.		De hulpverlener van VNN wordt in 2019 ingezet.
	Het aantal inwoners (tot 18 jaar) dat voldoet aan de landelijke beweegnormen neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het project “de gezonde school” loopt en wordt op diverse scholen uitgevoerd. Ook wordt ingezet op beweegonderwijs op de scholen.
		Programma G!DS uitvoeren.		Via projecten van GIDS (gezond in de stad) wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van overgewicht.
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (tot 18 jaar) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Activiteitenprogramma moet nog opgesteld worden.
				Vanuit het convenant Mei Feste Hân worden diverse activiteiten aangeboden die onder andere het pesten tegen moeten gaan (cyberpesten).
	Het aantal inwoners (tot 18 jaar) met overgewicht neemt af.	Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien).		Het project “de gezonde school” loopt en wordt op diverse scholen uitgevoerd. Ook wordt ingezet op beweegonderwijs op de scholen.
		Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Activiteitenprogramma moet nog opgesteld worden.
		Programma G!DS uitvoeren.		Via projecten van GIDS (gezond in de stad) wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van overgewicht.
	De ouderbetrokkenheid en de deelname van scholen aan preventieprogramma's over genotmiddelen wordt verhoogd.	Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien).		In 2019 wordt ingezet op de ouderbetrokkenheid en bewustwording bij ouders. Vanuit Mei Feste Hân worden 6/7 activiteiten per klas georganiseerd, waarbij ook getracht wordt de ouders te bereiken.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	Seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt teruggebracht naar 5% in 2019.	Er worden trainingen georganiseerd voor leerlingen ter voorkoming van seksueel grensoverschrijdend gedrag.		Ook in 2019 worden er trainingen op de scholen georganiseerd.
302	Meer maatschappelijke participatie			
	Eind 2020 is het aantal inwoners dat zichzelf financieel redt toegenomen.	Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen (waaronder het kindpakket).		Op diverse manieren wordt over minimaregelingen gecommuniceerd (noordoosthelpt.nl, minimagids en tijdens persoonlijke contacten). Hiermee bevorderen we de maatschappelijke participatie. De minimagids zal op korte termijn nog worden aangevuld met een overzicht van (financiële) voorzieningen.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) en jeugd en jongeren (tot 18 jaar) dat in armoede leeft neemt jaarlijks af.	Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen (waaronder het kindpakket).		Op diverse manieren wordt over minimaregelingen gecommuniceerd (noordoosthelpt.nl, minimagids en tijdens persoonlijke contacten). Hiermee bevorderen we de maatschappelijke participatie. De minimagids zal op korte termijn nog worden aangevuld met een overzicht van (financiële) voorzieningen.
	Eind 2019 is het aantal uitkeringsgerechtigden met een langdurige afstand tot de arbeidsmarkt met een zinvolle besteding van de dag toegenomen.	Gedurende een periode van 3.5 jaar worden 1000 uitkeringsgerechtigden in traject genomen met als doel om een actueel (participatie) beeld te krijgen en in te zetten op een doorgeleiding naar een passende participatieplek.		Het project Meedoen is in 2018 van start gegaan en wordt in 2019 verder voortgezet. Per inkomensconsulent worden 20 dossiers opgepakt. Dit moet vooreerst leiden tot het in beeld krijgen van 250 cliënten (evenwichtige verhouding gemeente Dantumadiel en Noardeast-Fryslân).
	Eind 2020 is het aantal overbelaste mantelzorgers gedaald naar maximaal 16%.	In 2020 is er een verbeterd aanbod respijtzorg gerealiseerd binnen het inkoopkader van de Wmo.		In het eerste kwartaal 2019 wordt een nieuwe aanbesteding vormgegeven en respijtzorg als product mee te nemen.
		Het beleidsplan "fan Wearde" wordt geëvalueerd en er wordt in 2019 een nieuw actieplan opgesteld waarbij ook aandacht is voor de jonge mantelzorger.		De uitvoeringsagenda 2019 (behorend bij "Fan Wearde") wordt uitgevoerd. Onder het mantelzorgpanel is onderzoek gedaan naar eenzaamheid. Ook zijn er voorbereidingen getroffen om focusgesprekken met jongeren die mantelzorg verlenen te gaan voeren.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	Het percentage inwoners dat als vrijwilliger actief is bedraagt eind 2020 60% (minimaal 1 keer per jaar vrijwilligerswerk gedaan).	De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de welzijnsstichtingen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken).		Loopt conform planning. Het voeren van huisbezoeken door gebiedsteam en welzijnswerk maakt onderdeel uit van de reguliere werkwijze.
	Het aantal inwoners dat in een sociaal isolement verkeert, neemt af met 5% in een periode van 4 jaar (nulmeting 2017).	De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de welzijnsstichtingen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken).		Loopt conform planning. Het voeren van huisbezoeken door gebiedsteam en welzijnswerk maakt onderdeel uit van de reguliere werkwijze.
		Jaarlijks worden er ontmoetingen georganiseerd tussen het gebiedsteam en zorgaanbieders om de verdere samenwerking te versterken.		In het eerste kwartaal 2019 zijn voorbereidingen getroffen om opnieuw een zorgfestival te organiseren in juni 2019. Ontmoeting van gebiedsteam en zorgaanbieders staat hier centraal. In het kader van de "kom erbij –weken" wordt regelmatig een netwerkluunch georganiseerd, waarin partijen elkaar kunnen ontmoeten.
		Er wordt ingezet op de deelname aan activiteiten door inwoners met een beperking door het aanbod van activiteiten inzichtelijk en toegankelijk te maken.		Via de website noordoosthelpt.nl wordt het aanbod digitaal inzichtelijk gemaakt. Ook is het de ambitie om in 2019 de medewerkers van het gebiedsteam nog meer kennis te laten maken met het lokale aanbod van voorzieningen en activiteiten (sociale kaart).
	In 2019 worden de regionale afspraken ten aanzien van personen met verward gedrag lokaal geïmplementeerd en dit zorgt jaarlijks voor een afname van het aantal meldingen.	De gemeente maakt in 2019 lokale afspraken met ketenpartners over personen met verward gedrag (woningbouw, welzijnswerk, zorgaanbieders).		De Friese aanpak verward gedrag is in uitvoering. In 2019 moet de lokale aanpak gereed zijn. Vanuit de werkgroep wonen en zorg (gekoppeld aan de prestatieafspraken Wonen) worden de woningcorporaties betrokken bij de lokale aanpak.
	Eind 2020 is het aantal inwoners dat gebruik maakt van de digitaalhuizen toegenomen ter bestrijding van laaggeletterdheid.	Er worden verspreid over de gemeente digitaalhuizen geopend om een optimale toegang voor laaggeletterden te organiseren.		Digitaalhuis Westereen loopt, bezoekersaantallen blijven nog achter ten op zichte van andere digitaalhuizen. Samen met gebiedsteam en scholen wordt gewerkt aan doorverwijzing,
		Er worden themamiddagen en doorlopend cursussen georganiseerd om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en een goede doorverwijzing te realiseren (digitaalhuisplus).		Het digitaalhuis in Westereen is een digitaalhuisplus. Via de kinderen wordt getracht ook de ouders te bereiken.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
				Door de bibliotheek worden doorlopend activiteiten georganiseerd rondom het thema laaggeletterdheid.
		Ingezet wordt op de communicatie richting inwoners (briefwisseling en website) en de gemeente hanteert daarbij een maximaal niveau geschikt voor laaggeletterden.		In 2019 zijn voorbereidingen getroffen om te starten met een pilot waarbij 10 brieven en 5 visuele punten worden opgepakt. Laaggeletterden gaan hier zelf mee aan de slag.
		Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Wmo.		De cliënttevredenheid over 2018 wordt in 2019 gemeten.
		Er wordt voortdurend gecommuniceerd richting inwoners over onafhankelijke cliëntondersteuning.		De mogelijkheden voor cliëntondersteuning worden benoemd in brieven aan cliënten en via noordoosthelpt.nl
		De gemeente richt haar inkoopkader dusdanig in dat het mogelijk wordt om algemene voorzieningen te creëren om een beroep op een individuele maatwerkvoorziening te voorkomen en het ontschotten van middelen te bevorderen.		Het stimuleren en faciliteren van algemene voorzieningen is een doorlopend proces.
303	Gunstiger opvoedklimaat			
	Eind 2021 zijn alle kinderen vóór de schoolgerechtigde leeftijd in beeld.	Zorgcoördinatoren/pedagogen worden ingezet om het kind in beeld te brengen en vroegtijdige achterstand te kunnen signaleren (0-4 jaar).		In 2019 wordt gestart met een "kansrijke start". Kansrijke start houdt in dat er vroegtijdige ondersteuning wordt geboden aan gezinnen en kinderen. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels getroffen.
	In 2020 maken jeugdigen of hun ouders vaker gebruik van het preventief aanbod ter versterking van het ouderschap en ontwikkeling van het kind. In vergelijking met 2018 is er sprake van een toename.	Jaarlijks worden de in de preventienota jeugd opgenomen activiteiten uitgevoerd.		De in de preventienota opgenomen activiteiten worden uitgevoerd.
				De GGD is gestart met een tweemaandelijks columns in de huis- aan- huisbladen voor ouders over opvoeden en opgroeien.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	In 2020 is de stijging van het aantal gedwongen uithuisplaatsingen en onder toezichtstellingen van kinderen gestabiliseerd	Jaarlijks worden de in de preventienota jeugd opgenomen activiteiten uitgevoerd.		De in de preventienota opgenomen activiteiten worden uitgevoerd. Ingezet wordt op het signaleren van vroegtijdige problematiek en voortijdig inzetten van hulp om uithuisplaatsingen en ondertoezichtstellingen te voorkomen.
		De samenwerking tussen het gebiedsteam en ketenpartners wordt geïntensiveerd door het organiseren van jaarlijkse ontmoetingen.		Door te werken op een (gebiedsgerichte) integrale wijze komt de samenwerking op lokaal niveau ten goede.
	Eind 2020 is in de inzet van VVE voor doelgroepkinderen verhoogd van 10 naar 16 uur per week.	Eind 2020 wordt geëvalueerd met peuteropvangorganisaties en overige betrokkenen of de doelstelling uitbreiding VVE uren van 10 naar 16 uur gerealiseerd is.		Voorbereidingen getroffen voor bestuurlijk overleg in mei 2019 met peuteropvangorganisaties.
		In 2020 is er een structuur waar JGZ, Onderwijs en Gebiedsteam elkaar treffen voor afstemming over zorgleerlingen, zorg en/of onderwijs gerelateerd (passend onderwijs).		Er is een Kompasdocument voor een werkgemeenschap passend onderwijs voor de regio NO Friesland ontwikkeld. Dit document is vastgesteld op 27 maart 2019 door wethouders en schoolbesturen en er is groen licht gegeven voor het vervolg. De belangrijkste kern- en ketenpartners in de regio (o.a. Jeugdhulp Friesland, kinderopvang) hebben verklaard de inhoud van het koersdocument te steunen.
		Jaarlijks evalueren we ons actieplan Huiselijk geweld en Kindermishandeling en voeren we de activiteiten uit samen met onze partners (onderwijs, sportclubs, kerken, vrijwilligersorganisaties).		Evaluatie zal plaatsvinden nadat het actieplan over 2019 is uitgevoerd.
				Professionals binnen de gebiedsteams worden getraind.
		In 2019 wordt een werkwijze 18-/18+ ontwikkeld.		In het eerste kwartaal 2019 is een ambtelijke werkgroep gevormd om een werkwijze te ontwikkelen.
		Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Jeugdwet.		De cliënttevredenheid over 2018 wordt in 2019 gemeten.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Langer leven in goede gezondheid</i>
Gezondheidsbeleid 2014-2017
In concept:
Gezondheidsbeleid/handhavingsbeleid
Meer maatschappelijke participatie
Kadernota "samen leven, sterk voor elkaar" (2013)
Algemeen deel uitvoeringsplan (2014)
Uitvoeringsplan Participatiewet (2014)
Uitvoeringsplan WMO (2014)
Fan Wearde, mantelzorgbeleid (2016)
In Concept
Beleid sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) 2018/(2019)
Armoedebeleid (2018/2019)
Beleid terugvordering en verhaal, verificatiebeleid en handhavingsbeleid sociaal domein
Herijking Participatiebeleid
Visiedocument wonen en zorg
Visiedocument gebiedsteam (toegang)
Visiedocument harmonisatie welzijnswerk
"Het nieuwe jongerenwerken DDFK"
Gunstiger opvoedklimaat
Uitvoeringsplan Jeugdwet (2014)
Lokaal actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	7.483	7.483	-112	7.371
Lasten	-28.080	-28.140	-2.781	-30.921
Saldo baten en lasten	-20.597	-20.657	-2.893	-23.549
Toevoegingen aan reserves	-1	-1	0	-1
Onttrekkingen aan reserves	5	5	0	5
Geraamd resultaat	-20.593	-20.653	-2.893	-23.546

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidentee I (I) Structuree I (S)
Baten		
PW bijstand algemeen (BUIG)		
De rijksbijdrage BUIG is bijgesteld op basis van de nadere voorlopige beschikking van het ministerie.	-112	S
Totaal Baten	-112	

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidentee I (I) Structuree I (S)
Lasten		
Maatwerkvoorzieningen jeugd 18-		
De lasten van maatwerkvoorzieningen jeugd vallen sinds de overgang naar resultaatbekostiging hoger uit. Voorzichtigheidshalve wordt de raming voor 2019 opgehoogd naar het niveau van 2018, waarbij rekening is gehouden met een eenmalige piek als gevolg van de conversieclinten.	-1.345	S
Kwijtschelding		
Dit betreffen de extra kosten sinds de overname van de werkzaamheden van Noordelijk belastingkantoor voor achterstanden in kwijtscheldings-aanvragen.	-35	I
Vervoersvoorzieningen (WMO)		
Door een hogere vervangingsvraag van oudere hulpmiddelen, hogere prijzen van de voorzieningen en de wijziging van het abonnementstarief Wmo wordt voorgesteld de raming op te hogen naar het prijsniveau van 2018.	-283	S
Rolstoelen (WMO)		
De lasten van rolstoelen kwamen in de jaarrekening 2018 hoger uit als gevolg van de nieuwe aanbesteding. Voorgesteld wordt om de begroting 2019 hierop bij te stellen.	-78	S
Huishoudelijke hulp (WMO)		
De huishoudelijke hulp viel in 2018 hoger uit dan in voorgaande jaren vanwege de vergijzing in combinatie met het (landelijke) beleid dat mensen op latere leeftijd langer thuis blijven wonen. Met de wijziging van het abonnementstarief Wmo is er sinds 2019 sprake van een grote toename van de afname huishoudelijke hulp.	-880	S
Begeleiding		
Onder andere vanwege de vergijzing in combinatie met het (landelijke) beleid dat mensen op latere leeftijd langer thuis blijven wonen, maar ook het wegwerken van achterstanden en het feit dat de zorg is gedecentraliseerd en daardoor dicht bij de burger staat, zorgen voor een toename in het gebruik van Wmo voorzieningen.	-250	S
Opvang en beschermd wonen WMO 18+		
Door een toename van het aantal cliënten met een beschikking beschermd wonen zullen de lasten in 2019 hoger uit vallen dan geraamd.	-107	S
Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd 18-		
De voor de veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd 18- geraamde lasten zijn bijgesteld naar het niveau van 2018.	92	S
PW bijstand algemeen (BUIG)		
Ondanks de negatieve bijstelling van het de rijksbijdrage voor de BUIG worden er geen tekort op het BUIG-budget voor 2019 verwacht. De daling van het aantal uitkeringsgerechtigden is sterker dan de landelijke daling. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt zelfs een overschot voor 2019 verwacht, voorzichtigheidshalve wordt de kostendaling gelijk gesteld met de inkomstendaling	112	S
Overige begrotingsposten		
Diverse kleine afwijkingen kleiner dan € 25.000.	-7	I
Totaal lasten	-2.781	
Totaal saldo wijzigingen	-2.893	

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Programmaportefeuillehouder : Rommy Kempenaar
Programmaregisseur : Wim Oosterhuis
Programmamanager : Maarten van den Bosch

Inleiding

De gemeente Dantumadiel wil de bedrijvigheid bevorderen en staat voor het waarborgen van een goed en aantrekkelijk vestigingsklimaat. Mede door een actieve benadering van de ondernemers en met name in die sectoren die de Dantumadielse economie dragen (landbouw, bouw, metaal, zorg en recreatie). Daarnaast wordt ingezet op het behouden en versterken van de detailhandel in de kernen, waardoor de leefbaarheid gewaarborgd blijft.

Op het gebied van bedrijfsvestiging wil de gemeente zich inzetten voor het verbeteren van de kwaliteit en het beheer van bestaande bedrijventerreinen. De vestiging van lokaal gebonden, kleinschalige bedrijven heeft hierbij de voorkeur. Vestigings- dan wel uitbreidingsmogelijkheden zijn er op dit moment onder meer voor het bedrijventerrein bij de Westereen, Damwâld en voor het bedrijventerrein De Zwette te Feanwâlden. De komende tijd wil gemeente Dantumadiel zich oriënteren op de behoefte en goede invulling van bedrijventerreinen in de hele gemeente. Dit dient ook in het convenant bedrijventerreinen zijn weerslag te krijgen.

Het bevorderen van bedrijvigheid en dus de werkgelegenheid is van groot belang voor een leefbare en gezonde lokale samenleving. Werken aan innovatieve en duurzame werkgelegenheid, door samenwerking met Onderwijs en Ondernemers, is van groot belang. De regionale samenwerking in de vorm van de regionale versnellingsagenda kan daar zeker ook een bijdrage aan leveren.

De samenwerking met de ondernemers en de ondernemersverenigingen in de vorm van het Dantumadielse economisch platform en ondernemersfonds wil de gemeente versterken.

Recreatie en toerisme is een kans voor Dantumadiel. Dantumadiel is een prachtige groene gemeente. De gemeente ziet binnen haar grenzen toeristische en recreatieve ontwikkelingszones langs het vaarwater de Zwemmer, in en om het Bûtefjild, langs de recreatieve infrastructuur en bij bestaande locaties met een toeristische waarde. De natuur- en agrarische gebieden bieden vooral ruimte aan kleinschalige recreatie.

Kansen liggen vooral in het gezamenlijk promoten van de gehele regio Noordoost Fryslân. De Noardlike Fryske Wâlden, het Bûtefjild en het cultureel historische landschap zijn voorbeelden van pareltjes die in een regionale aanpak meer bekendheid moet krijgen.

Daarnaast dienen nieuwe digitale mogelijkheden zich nadrukkelijk aan. De digitale recreatieve infrastructuur zal zodanig moeten worden opgezet dat bijvoorbeeld de recreanten een uitstapje op maat kunnen samenstellen.

Hoofddoelstelling:

Behouden en streven naar een gezond ondernemersklimaat

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Bereikbaarheid

Kerdoelen

401.1 Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven

Speerpunten:

- Aanbod van bedrijventerreinen;
- Provinciaal convenant bedrijventerreinen;
- Dienstverlening aan en het faciliteren van de ondernemers;

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

- Contacten met ondernemersverenigingen;
- Ontsluiting d.m.v. wegen en digitale mogelijkheden;
- Op peil houden van werkgelegenheid;
- Bedrijven zoveel mogelijk in de dorpen behouden met het oog op de leefbaarheid.

401.2 Meer instroom en toeleiding naar werk

Speerpunten:

- Mismatch op de arbeidsmarkt;
- Re-integratie;
- Onderwijs;
- Ondernemersbelangen.

Toelichting:

- Door aantrekkende economie is de vraag naar bedrijventerreinen op verschillende plaatsen groot. Dat vraagt om actie en zal er zeker toe bijdragen dat het overleg over het aantal m2 bedrijventerreinen weer op scherp komt. Dat zal zeker de nodige spanning op gaan leveren in het overleg met de provincie.
- Daarnaast is door de genoemde economische ontwikkeling de vraag naar personeel sterk gestegen, de instroom vanuit de groep lager opgeleiden neemt gestaag toe maar zou mogelijk nog beter kunnen. Daar zal door gerichte acties een antwoord op gevonden moeten worden.

Onderwerp: Detailhandel

Kerdoel

402 Verbeteren detailhandel structuur

Speerpunten:

- Ondernemers;
- Ondernemersverenigingen;
- Overige maatschappelijke voorzieningen(en combi's);
- ANNO onderzoek;
- Winkelvloeroppervlak;
- Bereikbaarheid;
- Compleetheid detailhandel in de grotere kernen.

Onderwerp: Duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Kerdoel

403 Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Speerpunten:

- Behoud bedrijvigheid;
- Versterken sterke sectoren;
- Inzet op innovatie als dragende en stuwende kracht.

Onderwerp 404 Gastvrije gemeente

Kerdoel

404 Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven

Speerpunten:

- Ondernemersklimaat;
- Marketing en promotie;
- Verblijfsaccommodaties;
- Recreatieve infrastructuur;
- Toeristische voorzieningen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
401.1	Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven			
	Het aantal verkochte bedrijfskavels moet in de periode 2019-2022 toenemen met 25%.	Actieve promotie van de bedrijfskavels		Door ziekte staat er wel druk op actieve promotie van bedrijfskavels.
	Het realiseren van toename bedrijfsterreinen van 3% in het convenant. In alle dorpen waar lokale vraag naar bedrijventerreinen ontstaat dit faciliteren en ontwikkelen.	Overleg in ANNO verband met de provincie over de voorraad bedrijventerreinen en het convenant.		In ANNO verband is er overleg met de provincie over de voorraad bedrijventerreinen opgenomen in het convenant
	Alle bedrijventerreinen in de periode 2019-2022 aansluiten op glasvezel.	Afspraken maken met Kabel Noord over de mogelijke aansluiting op de glasvezel.		De afspraken zijn gemaakt, mogelijk zou een afspraak over de tijdstip nog een verdere verfijning zijn.
	Het aantal bedrijfsbezoeken door de bedrijfscontactfunctionaris (BCF) per jaar vast te leggen in een plan van aanpak.	Realiseren van bedrijfsbezoeken door de BCF.		Bedrijfsbezoeken hebben plaats gevonden maar door personele problemen is er nog geen plan van aanpak opgesteld waarin de planning van de bedrijfsbezoeken is vastgelegd.
	Het aantal gecombineerde bedrijfsbezoeken (collegeleden en BCF) vast leggen in Plan van Aanpak (PvA).	Regelen van combi- bezoeken door de contactfunctionaris.		De combibezoeken hebben wel plaats gevonden, maar het maken van een plan van aanpak voor deze bezoeken is nog niet gerealiseerd.
	Organiseren van het Economisch Platform Dantumadiel.	Het ondersteunen van alle Ondernemersverenigingen (OV) in een ondernemersplatform Dantumadiel.		De geplande bijeenkomst van het ondernemersfonds Dantumadiel heeft plaatsgevonden.
		Het begeleiden, afhandelen en beoordelen van de aanvragen in het kader van het ondernemersfonds Dantumadiel.		Het begeleiden van de aanvragen staat onderdruk door de personele problemen. Het beoordelen en afhandelen gebeurt nog steeds door de oorspronkelijke functionaris.
	Onderzoek vanuit economisch perspectief naar nieuwe ontsluitingswegen in De Westereen Oost (en Dokkum en Kollum in samenspraak met provincie) in periode van 2019-2022.	Mede in ANNO verband uitvoeren van een mobiliteitsstudie.		De studie wordt in ANNO verband verder opgepakt en uitgewerkt.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
401.2	Meer instroom en toeleiding naar werk			
	De werkgelegenheid voor de laag-geschoolde arbeidskrachten en ouderen groeit met 1% per jaar in de periode van 2019-2022.	Hoe we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer goed functionerende werknemers kunnen worden, Inzet van mensen zelf maar ook van de bedrijven.		In de uitwerking van de versnellingsagenda zal hier ruimschoots aandacht voor zijn.
	Betere aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt realiseren in het kader van de regiodeal Noordoost Friesland.	Meer zicht krijgen op mensen die werk zoeken, is nodig om over meer arbeidskrachten te beschikken		Wordt in het kader van de regiodeal nader uitgewerkt.
	Stimuleren en mede organiseren van een traject van leven lang leren.	Inzet van de drie O's om sluitende keten te vormen voor arbeidsbemiddeling en toeleiding.		Daar is de werkgroep die in het kader van de regiodeal mee bezig. Zij hoopt daar op korte termijn met een voorzet te komen.
402	Verbeteren detailhandel en structuur			
	Het in stand houden van het winkelaanbod voor de dagelijkse boodschappen in de (drie grotere) kernen van Dantumadiel.	In voorkomende gevallen een actievere houding als het gaat om de leegstand in één van de drie centra richting eigenaren van winkelunits.		Bestuurlijk heeft men hier ruim voldoende aandacht aan besteed.
	Op basis van het in ANNO verband opgesteld onderzoeksrapport nagaan/afspreken hoe in de grotere kernen het complete winkelaanbod te behouden is in het belang van de totale regio.	Uitwerken detailhandelsvisie.		Het uitwerken van deze detailhandelsvisie in ANNO verband loopt enigszins vertraging op door de beleidsmatig inzet voor de regiodeal.
403	Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid			
	Door een grote mate van samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid een hogere uitstroom vanuit het onderwijs naar bedrijven in drie stuwende bedrijfssectoren stimuleren.	Het vormen van samenwerkings-clusters van bedrijven en onderwijsinstellingen in de sectoren bouw, metaal en agrifood in 2019 en 2020.		Wordt in regionaal verband uitgewerkt. De realisatie van de bouwcluster in Dokkum is daar en goed voorbeeld van.
		Uitbouwen van meer samenwerkingsclusters in nader te bepalen bedrijfssectoren in 2021 en 2022.		In de daarvoor samengestelde werkgroep in het kader van de regiodeal vind hier nadere uitwerking van plaats
	Meer duurzaamheid in de sectoren bouw, metaal en agri-food/landbouw en zorg.	Bedrijven stimuleren meer duurzaamheidsmaatregelen te nemen.		Wordt nog nader uitgewerkt in het kader van de regiodeal

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		In de landbouw/ agrifood-sector streven naar meer duurzame producten en productiewijze.		Moet nog worden opgestart in regionaal verband.
	Meer innovatie in de sectoren bouw, metaal en agri-food.			In regionaal verband wordt hier aan gewerkt, met name door inzet van de Kenniswerkplaats , KEI en Kennislab
	Arbeidsmarkt in de regio verbeteren (door regiodeal).			In de daarvoor opgezette werkgroep in het kader van de regiodeal wordt hier hard aan gewerkt. Voortellen hiervoor komen uit de werkgroep die zich hier regionaal mee bezig houdt.
404	Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven			
	Meer toeristische en recreatieve voorzieningen in het Lauwersmeer-gebied, Waddengebied en Bûtenfjild te realiseren in de periode 2019-2022.	Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden - Bûtenfjild.		Uitvoering van sleutelprojecten 1 t/m 4 wordt opgepakt. Eerste deelprojecten worden opgestart. Loopt op schema
		Verbreding fietspaden en meer fietspaden in het gehele gebied.		Wordt in Regionaal (ANNO) verband opgepakt en nader uitgewerkt
	Onderzoeken naar de recreatieve verblijfsaccommodaties/ mogelijkheden In Dantumadiel.	Ontwikkeling Recreatief park in de buurt van de Westereen.		De mogelijkheden zijn door een partij onderzocht maar hebben nog niet geleid tot concrete plannen. Echter in relatie tot een pakket van compensatie De Centrale As wordt nog gekeken naar mogelijkheden.
	Meer werkgelegenheid bij recreatief-toeristische bedrijven in de periode 2019-2022.	Opstellen visie Recreatie en Toerisme en investeringsagenda regio Noordoost Fryslân.		Bijeenkomsten zijn gehouden met ondernemers, dorpsbelangen, stakeholders en bestuurders. De visie (notitie) is bijna gereed, waarna proces tot vaststelling doorlopen kan worden.
		Promoten en verbinden van landschap, water, cultuurhistorie en recreatief-toeristische voorzieningen.		Loopt en dient ook zeker een duidelijke plek te krijgen in de nog op te stellen visie, die nog nader wordt uitgewerkt.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven</i>
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Verbeteren detailhandel en structuur</i>
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid</i>
Op weg naar een versnellingsagenda; Regiodeal Noordoost Fryslân
<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven</i>
Land en water verbonden; Toekomstbeeld en Strategische visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân 2025
Land en water verbonden; Uitvoeren Waterrecreatievisie Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân II 2016-2020
Agenda Netwerk Noordoost II met bijlagen en opgaven
Meerjarenplan 2016-2019 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Fryslân
Jaarplan 2018 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland
Toekomstplan 2020 De Marrekrite
Beleidsbrief Economie van de gastvrijheid provincie Fryslân (2016)
Lauwersmeer presentatie 22-11-2012
Actieplan Noordoost aan het Wad 1 (2016)
Het Waddengebied een cultuurlandschap van wereldklasse
Investeringskader Waddengebied 2016-2026
Meerjarenprogramma Investeringskader Waddengebied 2018 en verder
Masterplan Waterfront Dokkum (2011)
Merk Fryslân: Strategisch Marketingplan 2015-2018
Zwerven door Fryslân: Plan van Aanpak Integrale Toeristische Basisinfrastructuur Fryslân (2015)
Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden-Bûtenfjild
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020; Projectenboek

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	38	38	0	38
Lasten	-658	-803	34	-769
Saldo baten en lasten	-620	-765	34	-730
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	60	204	0	204
Geraamd resultaat	-560	-560	34	-526

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
• Geen afwijkingen.		
Totaal baten	0	
Lasten		
Bevordering toerisme		
• Op het investeringsbudget voor het project "toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden-Bûtenfjild" zijn in 2018 geen uitgaven gedaan en daarom zijn er in 2019 geen kapitaallasten. Voorgesteld wordt het budget voor 2019 vrij te laten vallen.	34	I
Totaal lasten	34	
Totaal saldo wijzigingen	34	

Programma 5: Wenjen en Omjouwing

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Programmaportefeuillehouder : Gerben Wiersma
Programmaregisseur : Wijnzen de Vries
Programmamanager : Bauke Schat

Inleiding

Dantumadiel wil investeren in de toekomst. Dat vraagt aandacht voor duurzaamheid, leefbaarheid, de leefomgeving en de inwoners in al hun behoeften. Dantumadiel wil investeren in ruimtelijke en sociale kwaliteit. Wonen is een eerste levensbehoefte. De overheid, de gemeente niet in de laatste plaats, heeft en houdt onvermijdelijk een grote invloed op het voorzien in die behoefte. Het zal de komende periode een prominent onderwerp van aandacht zijn. Door krimp en veranderde woonbehoeften is de vraag veranderd. Het aanbod is daar nog onvoldoende op aangepast. De komende jaren wordt het belangrijk om dat te verbeteren. Iedereen moet goed, duurzaam en passend, waar mogelijk levensloop- en toekomstbestendig, in zijn woonbehoefte kunnen voorzien. We willen inwoners vasthouden en mogelijk zelfs nieuwe inwoners aantrekken. Dat vergt durf, creativiteit en het gebruik maken van alle conventionele en innovatieve middelen.

Een belangrijke opgave voor de komende periode is ook om onze lokale samenleving duurzamer te maken. We hebben ons daar in ANNO-verband eerder al aan gecommitteerd. We willen daar als gemeente zelf het goede voorbeeld in geven door bij de energiebehoefte in gemeentelijke gebouwen te verminderen. De inwoners, bedrijven en instellingen moeten bewust worden gemaakt van de noodzaak tot verduurzaming en de mogelijkheden daartoe. De circulaire economie heeft de toekomst. We willen dat ook bij de afvalverwerking gaan toepassen.

Ruimtelijke kwaliteit vraagt naast ecologie, economie, sociaal-ruimtelijke aspecten ook aandacht voor onze gebouwde omgeving. We willen graag behouden wat waardevol is en de eigenheid en identiteit van onze dorpen mee bepaalt. Tegelijk willen we de inwoners ruimte geven om aan die eigenheid vorm te geven door minder regelend op te treden.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van een aantrekkelijke, identiteitsbewuste en toekomstbestendige woon- en leefomgeving.

Kerndoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Wonen

Kerndoel

501 Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren

Speerpunten:

- Match op de woningmarkt;
- Vraaggerichtheid;
- Bediening van doelgroepen;
- Inspelen op demografische ontwikkelingen.

Onderwerp: Duurzaamheid

Kerndoel

502 In 2030 is Noordoost Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten

Speerpunten:

- Voorbeeldgedrag;
- Gedragsbeïnvloeding;

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

- Verduurzaming energieproductie;
- Duurzaamheid in de fysieke leefomgeving.

Onderwerp: Ruimtelijke kwaliteit/ro/bouwen

Kerndoel

503.1 De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.

Speerpunten:

- Focus op integrale benadering ruimtelijke kwaliteit;
- Nadrukkelijker koppeling ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid;
- Wegnemen kwaliteitsverstoringen;
- Behoud en versterking gebiedseigen kwaliteiten.

Kerndoel

503.2 De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.

Speerpunten:

- Vergunningen beleidsarm;
- Deregulering.

Onderwerp: Afval

Kerndoel

504 Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie.

Speerpunt:

- Het sluiten van grondstofketens, door gebruik te maken van hernieuwbare grondstoffen en door de grondstoffen, onderdelen en producten te hergebruiken.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
501	Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren			
	De aansluiting van het woningaanbod op de kwalitatieve vraag is verbeterd met 20 % op de woningmarktmonitor.	Woningaanbod laten aansluiten op de kwalitatieve vraag.		In verschillende dorpen worden levensloopbestendige woningen toegevoegd, o.a. in Broeksterwald en De Westereen. in de planvorming voor herinrichting van het Mounetilleterrein wordt ook ingezet op realisatie van een aantal woningen die geschikt zijn voor senioren en van starterswoningen.
		Jaarlijks traject sluiten prestatieafspraken tussen gemeente(n), corporaties en Bewonersraad (samenhang met biedingen corporaties voor 1 juli) => betalbaarheid en beschikbaarheid sociale huur.		In december zijn de prestatieafspraken voor 2019 ondertekend door partijen. Resultaten daarvan zullen in de tweede rapportage duidelijker worden.
		Aanpak verrommeling en verpaupering dorpen (huur- en koopwoningen) in samenwerking met Thús Wonen en gebiedsteams.		Dat wordt gedaan i.h.k.v. actie “thús om hûs”: Een persoonlijke benadering is daarvan de kern.
		Uitvoeren herstructureringsprojecten.		Nijewei, Damwald: in uitvoering Feitsmawei, Broeksterwald: sociaal pakket van kracht. Canterstrjitte, Driezum: sociaal pakket van kracht.
		Uniformeren afspraken herstructurering gemeenten en corporaties.		Dit loopt op dit moment nog. Afspraken over een uniform bedrag als herstructureringsbijdrage van de woningcorporatie per woning lijkt niet te lukken. Bij de tweede tussenrapportage is er wellicht meer duidelijk.
		Uitrol Dom 2-projecten: verbetering particuliere woningvoorraad.		Dom 1 is afgerond, Dom 2 is net opgestart. De eerste resultaten worden 2e helft 2019 bekend.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Activiteiten regionale agenda wonen (ANNO)		De focus ligt op de regionale woningbouwafspraken. Overleg tussen gemeenten onderling en met provincie over nieuwe woningbouwafspraken vanaf 2020 loopt. Overleg met provincie volgt 2e kwartaal 2019. Dan worden ook definitieve afspraken gemaakt. Regionale woningbouwafspraken, afwegingskader woningbouw en monitoring zijn onderwerp van gesprekken met provincie.
		Actualiseren Woonbeleid (i.s.m. harmonisatietraject).		Er is een presentatie gepland voor de raden. Het actualisatieproces start 2e helft 2019. In december is het gereed.
		Monitoren woningvoorraad, o.a. realisatie plannen en leegstand.		Dit is onderdeel van nieuw woningbouwbeleid per 1-1-2020.
		Opstellen en actueel houden(regionaal) woonprogramma.		Nieuw woonprogramma wordt gevormd door toetsing aan nieuw afwegingskader woningbouw. Woningbouwafspraken met provincie lopen per 31/12/19 af. Er is overleg in Annoverband gaande met provincie om te komen tot nieuwe afspraken (zie afwegingskader en monitoring).
		Periodiek overleg met stakeholders woningmarkt (Platform).		Samen met Noardeast: in tweede helft van dit jaar komt er een themabijeenkomst en vanaf 2020 zal dat structureel zijn.
		Inspelen op demografische ontwikkelingen met aandacht voor alle doelgroepen op de woningmarkt. O.a. door actief in te spelen op innovatie en met grondzaken ontwikkelen van een kavelstrategie en leveren van maatwerk.		Dit is onderdeel van nieuw grondbeleid en nieuw woonbeleid.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Inzetten van financiële Instrumenten waar mogelijk (maatwerk per gemeente).		Instrumentarium SVN wordt hierbij ingezet. Landelijk is er veel geregeld. We moeten zelf regelend aanvullen. Er is een regeling voor startersleningen, er is een voorstel in voorbereiding genomen over duurzaamheidsmaatregelen.
		Promotie van en stimuleren van toekomstbestendig wonen door faciliteren en stimuleren van vernieuwende woonconcepten.		Dit wordt besproken in een structureel overleg met stakeholders (platform).
		Samen met de stakeholders op de woningmarkt actief inzetten op verduurzaming van de woningvoorraad.		Zie vorige punt. Thus is bezig met een aantal herstructureringsprojecten, o.a. aan de Nije Wei in Damwald, Feitsmawei in Broeksterwald en Canterstrjitte in Driezum. Deze projecten zijn alle gericht op sloop/nieuwbouw.
		Ontwikkelen van nieuwe vormen van vraaggerichte planontwikkeling en innovatieve kavelstrategie: flexibel en duurzaam maatwerk per dorp (zowel grote als kleine dorpen) met brede spreiding: in prijsklasse, voor starters, senioren, sociaal en privaat.		Dit wordt opgenomen in het nieuwe woningbouwbeleid.
		Ontwikkelen van extra mogelijkheden voor starters, senioren en mensen met een kleine beurs (erfpacht, stimuleren leningen voor levensloopbestendigheid en duurzaamheid, blijversleningen) met flexibiliteit en maatwerk per dorp.		Hierover is een voorstel in voorbereiding genomen.
		Promotie levensloopbestendig wonen (om leegloop dorpen te voorkomen).		Dit wordt besproken in een structureel overleg met stakeholders (platform).
		Afspraken met Thús Wonen over verrommeling en verpaupering in dorpen (huur- en koopwoningen en bedrijfsterreinen).		Dat wordt gedaan i.h.k.v. actie “thús om hûs”: Een persoonlijke benadering is daarvan de kern.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
502	In 2030 is Noardeast Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten			
	De Gemeente Dantumadiel voorziet voor haar eigen gebouwen in 2022/23 voor 20% op duurzame wijze in haar eigen energiebehoefte.	Meer toepassen van de uitgangspunten van circulaire economie.		Er is een start gemaakt met het plaatsen van in totaal 19 laadpalen in Noardeast-Fryslân en Dantumadiel.
	Energieconsumenten zijn zich met behulp van een communicatie-programma en gerichte projecten bewuster van hun energiegebruik en de consequenties voor milieu en samenleving, en zijn gemotiveerd tot duurzaam energiegebruik en besparing.	Afspraken met boeren over landschapsbeheer, verkeersveiligheid, vergroten biodiversiteit, klimaatadaptatie, Circulaire Economie, energiebesparing en fossielvrije energie.		Er zijn i.h.k.v. Annoproject energietransitie voor 23 leden van de Noardlike Fryske Wâlden in Dantumadiel en Tytsjerksteradiel SDE-subsidies aangevraagd voor zonnepanelen op agrarische daken.
	Door voorbeeldgedrag van bestuur en apparaat over het volledige spectrum van duurzaamheid wordt de lokale samenleving tot duurzamer gedrag aangezet.	faciliteren energiecoalities.		Er is een start gemaakt met de aanbesteding van de aankoop van een aantal voertuigen op niet fossiele brandstof.
	De biodiversiteit wordt verbeterd, op de schaal van 10 met 1 punt, gemeten aan de hand van herhaald ecologisch onderzoek.	samen met provincie en wetterskip opstellen klimaatparaplu.		Is in voorbereiding.
	Het certificaat fair trade blijft behouden en bedrijven en organisaties in de gemeente worden gestimuleerd hier aan mee te doen.	gemeentelijk inkoopbeleid aanpassen: Circulair inkopen en uitbesteden diensten en projecten vaststellen op en percentage.		Het "ambitiedocument Circulair Inkopen Fryslân" is ondertekend door VFG namens de gemeenten.
		boomplantdag samen met de Klyster organiseren.		Is doorgeschoven naar 2020.
		project "NOF als energieleverancier" van KennislabNOF.		Het project heeft vertraging.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
503.1	De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.			
	Herstructurerings- en transformatiegebieden zijn in 2019 geïnventariseerd, geprioriteerd en daarvan wordt jaarlijks 10 % aangepakt.	Nieuwe structuurvisie bebouwde gebieden DDFK		Met de inventarisatie is nog geen aanvang gemaakt. Er worden eerste algemene verkenningen uitgevoerd voor het in een visie verwerken van de stedelijke opgave voor Dokkum en de relaties tussen Dokkum en het beleid voor de omgeving. Intussen loopt het omgevingsvisietraject..
	Woningen en gebouwen die langer leeg hebben gestaan dan 10 jaar, waarvoor geen zicht is op herinvulling, zijn herbestemd.	Opstellen projectenlijst ruimtelijke projecten bebouwde gebieden DDFK.		Er is een uitputtende lijst opgesteld van rijpe en groene projecten.
	De ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving is verbeterd met 5 % op de leefbarometer.	Opstellen bestuurlijke prioriteitenlijst ruimtelijke projecten.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
	Er wordt beleid ontwikkeld voor het behoud van beschermingswaardige gebouwen en structuren. Samen met de dorpen worden hiervoor de prioriteiten bepaald.	Opstellen uitvoeringsprogramma ruimtelijke projecten bebouwde gebieden		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Inventarisatie leegstaande woningen en gebouwen en inventarisatie leegstandsduur en ruimtelijke kwaliteitswaarde.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Opstellen van prioriteitenlijst op basis van sloopurgentie.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Opstellen sloopstimuleringsregeling.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Alle in 2019 in voorbereiding te nemen projecten in de fysieke leefomgeving worden voorzien van paragraaf ruimtelijke kwaliteit.		Aan de borging in de organisatie van dit actie moet nog worden gewerkt. Het vergt coördinatie tussen de afdelingen D&W, VTH en OW.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Opstellen van ruimtelijke kwaliteitskaarten per kern.		Onderzocht zal worden of er een koppeling mogelijk is met de landschapsbiografie, die in voorbereiding is genomen.
		Maken PvA voor opstellen dorpsbiografieën		Er is weliswaar een landschapsbiografie in voorbereiding genomen, maar een verdiepingsslag naar dorpsbiografieën is niet gemaakt.
		DOM's (uitwerken)		De voorbereiding is ter hand genomen.
		Bij ruimtelijk beleid, ruimtelijke planontwikkeling en beoordeling van ingediende plannen wordt in alle gevallen kennis over cultureel erfgoed ingeschakeld.		Is nu nog niet structureel het geval. De erfgoednota is hier mede de basis voor. Die nota is nog niet in voorbereiding.
		Bij karakteristieke panden en monumenten wordt tijdens bouwwerkzaamheden altijd tussentijds gecontroleerd.		Dit is een onderwerp van handhavingsprioritering. Aan het college zal nog worden voorgelegd of deze maatregel in de handhavingsprioriteiten moet worden meegenomen.
		Plannen toetsen aan bijdrage aan duurzaam landschap.		Nog niet structureel ingevoerd.
		Beschermingswaardige gebouwen in beeld brengen en samen met dorpen prioriteiten bepalen.		Nog geen aanvang mee gemaakt.
503.2	De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.			
	Welstandsbeleid wordt herzien.	Welstandbeleid herzien in samenspraak met gemeenten en provincie Fryslân		Is in voortgang.
	Onderzoek naar herziening van het vergunningstelsel en de methodiek achter de leges met als doel kosten (en daarmee leges) omlaag te brengen en de opbouw ervan inzichtelijk en begrijpelijk te maken.	Onderzoek naar herziening van het vergunningstelsel en legesmethodiek		Is in de harmonisatie meegenomen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
504	Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie.			
	Verhogen van het scheidingspercentage van het huishoudelijk afval, conform het nog vast te stellen grondstoffenplan.	maximale grondstoffen uit afval en meewerken aan energie uit (groen)afval (biomassa)		In voorbereiding, de raad wordt nog bijgepraat.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Wonen</i>
Beleidsvisie wonen
Prestatieafspraken
<i>Duurzaamheid</i>
Energietransitie ANNO Uitvoeringsprogramma 2017-2020
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Structuurvisies binnen DDFK
Structuurvisie bundelingsgebied Regiostad Dokkum
Binnenstadvisie Dokkum
Beeldkwaliteitsplannen
Welstandsnota

Onderwerp reguliere activiteiten
<i>Wonen</i>
Woningbouwprogrammering
Vorbereiden prestatieafspraken woningbouwcorporaties
Adviseren in ruimtelijke processen en procedures
Subsidieadviezen
Adviseren bij herstructureringsopgaven
<i>Duurzaamheid</i>
Adviseren andere disciplines
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Eigen gemeentelijke ruimtelijke opgaven begeleiden
Ruimtelijk adviseren in vergunningprocedures
Opstellen ruimtelijke onderbouwingen
Begeleiden ontheffings- en bestemmingsplanprocedures

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	571	541	49	590
Lasten	-1.614	-1.564	-4	-1.568
Saldo baten en lasten	-1.044	-1.024	45	-978
Toevoegingen aan reserves	-17	-17	17	0
Onttrekkingen aan reserves	320	320	-206	114
Geraamd resultaat	-740	-720	-144	-864

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Regionale milieu samenwerking		
De wettelijke overdracht naar de FUMO van de inrichting gebonden taken leiden tot een hogere FUMO bijdrage. De meerkosten worden meer dan gedekt door het opgeven van vacatureruimte bij de personeelslasten (via gemeente Noardeast-Fryslân).	19	S
Structuur- en bestemmingsplannen		
In de 2de turap 2018 is gemeld dat de legesopbrengst vanaf 2019 structureel lager uit valt met € 30.000. Dit is echter ook al in de begroting 2019 structureel verwerkt. Daardoor is de legesopbrengst nu dubbel verlaagd en wij stellen voor dit te corrigeren.	30	S
Totaal baten	49	
Lasten		
Diverse kleine afwijkingen kleiner dan € 25.000.	-4	I
Totaal lasten	-4	
Toevoegingen aan reserves		
Diverse kleine afwijkingen kleiner dan € 25.000.	17	S
Totaal toevoegingen aan reserves	17	
Onttrekkingen aan reserves		
In de 2de turap 2018 is het planschadebudget afgeraamd. Dit budget werd gedekt uit de algemene reserve alleen was deze niet verwerkt. Voorgesteld wordt deze correctie door te voeren wat een voordeel oplevert voor de algemene reserve.	-50	I
Er is een voordeel op de afschrijvingslasten KIK waardoor een onttrekking aan de reserve KIK niet nodig is. Er is een voordeel op de afschrijvingslasten KIK (zie Pr. 6) waardoor de in Pr. 5 geraamde onttrekking aan de reserve KIK niet nodig is. In Pr. 5 levert dit dan een nadeel op van € 139.000 en in Pr. 6 een voordeel van €139.000.	-139	I
Diverse kleine afwijkingen kleiner dan € 25.000.	-17	S
Totaal onttrekkingen	-206	
Totaal saldo wijzigingen	-144	

Programma 6: Iepenbiere Romte

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Programmaportefeuillehouder : Kees Wielstra en Gerben Wiersma
Programmaregisseur : Jacoba Talma
Programmamanager : Govert van Oudenaarden

Inleiding

Het beheer van de openbare ruimte is van oudsher een belangrijke kerntaak van de gemeente. Voor het welbevinden van zowel onze inwoners als andere gebruikers is het van belang dat er wordt gezorgd voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte veilige en gezonde openbare ruimte.

Een onderdeel van de openbare ruimte betreft de riolering. Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering worden binnenkort vastgelegd in het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit.

Uitvoering van de maatregelen uit het GRP zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is en dat de volksgezondheid wordt gewaarborgd.

Verder moet de kwaliteit van de openbare ruimte doelmatig worden beheerd. Vooral nu het beheersniveau van de kapitaalgoederen is vastgelegd, moet het planmatig beheer worden afgestemd met het financiële kader. Daarnaast speelt de ontwikkeling hierbij dat bewoners en bedrijven meer verantwoordelijk worden voor de inrichting en beheer van de openbare ruimte. Binnen dit programma liggen er mogelijkheden om het beheer van de openbare ruimte op onderdelen over te dragen aan onze inwoners (burgerparticipatie). In dat geval neemt de gemeente een andere rol aan: van presteren en regisseren naar stimuleren of zelfs faciliteren. Dit moet de komende jaren verder worden uitgewerkt, ook met betrekking tot de financiële consequenties op lange termijn.

Duurzaamheid is een breed begrip dat ook bij de inrichting van de openbare ruimte een rol speelt. In dit programma worden stappen gezet om op diverse duurzaamheidsthema's afspraken met betrokkenen en belanghebbenden te maken. Daarnaast is de gemeente als opdrachtgever ook nadrukkelijk aan zet om de duurzaamheidsdoelstellingen mee te nemen in de aanbesteding en uitvoering.

In dit programma wordt ook aandacht besteed aan het onderwerp Verkeer en mobiliteit. We zetten ons in voor een veilige, aantrekkelijke en duurzame bereikbaarheid van alle mogelijke bestemmingen voor bewoners, ondernemers en gasten van onze gemeente. In grote lijn gaan de doelstellingen over de verkeersstructuur en over verkeersveiligheid.

Hoofddoelstelling:

Zorgen voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte veilige en gezonde openbare ruimte voor onze inwoners en andere gebruikers

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Het beter functioneren van rioolsystemen

Kerdoel

601 Het beter functioneren van rioolsystemen

Speerpunten:

- De rioolsystemen beschikken over voldoende afvoer- en bergingscapaciteit;

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Onderwerp: Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte

Kerdoel

602 Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- In de gemeente Dantumadiel zijn voor het beheer van kapitaalgoederen separaat kwaliteitsniveaus vastgesteld.

Onderwerp: Duurzame inrichting openbare ruimte

Kerdoel

Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- In Dantumadiel is er sprake van een gezond, aantrekkelijk en duurzaam landschap.

Onderwerp: Verkeer/mobiliteit

Kerdoel

604 Het verkeerssysteem is doelmatig, aantrekkelijk en veilig en voldoet aan de behoefte van verkeersdeelnemers.

Speerpunten:

- Doorgaande verbetering van de verkeersveiligheid;
- Verminderen van reistijd;
- Comfort verbeteren;
- Ketenmobiliteit;
- Elektrisch rijden.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
601	Het beter functioneren van rioolssystemen			
	De rioolstelsels kunnen de maatgevende neerslaggebeurtenis Bui08 verwerken.(n.a.v. Stresstest).	De berging in rioolstelsels wordt geoptimaliseerd.		Bij uitvoering van onderhoud aan riolering is waar nodig de berging geoptimaliseerd.
		De openbare ruimte wordt zo ontworpen, dat overtollig water bovengronds kan worden afgevoerd.		Dit wordt meegenomen in het nieuwe GRP. Dit aspect wordt meegenomen bij het ontwerp van de openbare ruimte in projecten.
		Daar waar doelmatig, wordt schoon hemelwater afgekoppeld van het vuilwaterrioolstelsel.		Het project 1 ^e fase Salomon Levystrijte is in uitvoering, hier wordt schoon hemelwater afgekoppeld.
		Basisrioleringsplannen worden hydraulisch doorgerekend met bui8 en getoetst aan bui10.		
		Toepassen van real time controle in rioolgemaal.		Er wordt momenteel gewerkt aan de voorbereidingen ten aanzien van het GRP, waardoor het meet- en regelsysteem later wordt opgepakt.
		Het vervangen van het huidige telemetriesysteem.		Het vervangen van het huidige telemetriesysteem (dus het op afstand melden en oplossen van storingen) loopt.
602	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.			
	De kapitaalgoederen beheren volgens afgesproken kwaliteitsniveau.	Periodiek laten wij een extern bureau onze buitenruimte schouwen. Dit is een objectieve beoordeling aan de hand van landelijke normen en betreft voornamelijk de verzorging staat van het dagelijks onderhoud.		

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	Het op orde brengen van het kapitaalgoederenbeheer. Zoals reeds genoemd is het kapitaalgoederenbeheer vastgesteld op basis van een QuickScan. Zowel de jaarlijkse kosten als het meerjarenperspectief is hier op gebaseerd. De nadere uitwerking van het planmatig beheer van de kapitaalgoederen moet worden getoetst aan dit financiële kader en waar nodig moet bijstelling plaats vinden.	Inspecteren van areaal en kwaliteit van alle kapitaalgoederen.		Dit is vorig jaar uitgevoerd en één maal in de twee jaar is voldoende. Derhalve wordt het dit jaar niet uitgevoerd.
		Actualiseren van beheerssystemen.		Het actualiseren van beheerssystemen is in technische afronding.
		Actualiseren van beheer en vervangingsplannen.		Dit wordt uitgevoerd in 2020.
	Het opstellen van één gemeentelijke basis- en beheerkaart.	Het aanbrengen van een koppeling tussen de BGT kaart en de beheerkaart GBI.		Dit is in de afrondende fase.
	Een leefomgeving met minder zwerfafval en onkruid in openbaar gebied.	Stimulering en facilitering van initiatieven met betrekking tot zwerfafval binnen de dorpen door middel van beschikbaar stellen van materiaal en beloning van de geleverde inspanningen.		De jaarlijkse Opschoondag en himmeldagen zijn georganiseerd. Daarnaast zijn structureel Zappers (Zwerfafvalpakkers) actief.
		Onderzoek naar efficiëntere vorm van onkruidbestrijding (pilot).		Er is gestart met de pilot onkruidbestrijding.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
603	Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte			
	Er worden samen met betrokkenen en belanghebbenden afspraken gemaakt op thema's als landschapsbeheer, verkeersveiligheid, vergroten biodiversiteit, klimaatadaptatie, Circulaire Economie, energiebesparing en fossielvrije energie.			Naar aanleiding van de programmamarkt en "Sko ris oan" is inbreng van betrokkenen en belanghebbenden geïnventariseerd. Dit wordt waar mogelijk verwerkt in nieuw beleid (hierover worden waar nodig afspraken gemaakt met betrokkenen en belanghebbenden). Daarnaast wordt intern gewerkt aan het opstellen van een handboek duurzame inrichting openbare ruimte.
604	Verkeer/mobiliteit			
	De gemeente draagt naar vermogen bij aan de ambitie van Fryslân zodat er in 2025 minder verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden zijn.	Uitvoeren programma permanente verkeerseducatie, met jaarlijks een activiteitenplan.		
		Bij elke zich voordoende herinrichting voorop stellen van verkeersveiligheidsdoelen.		
	Stimuleren fietsverkeer door optimaliseren van het fietsnetwerk en het fietsparkeren.	Uitvoering Gemeentelijk Verkeersstructuurplan (ook bij de andere smartdoelen).		Er is bij de Goddeloaze Singel een nieuwe fietstunnel gerealiseerd; in het verlengde van de tunnel wordt een beton fietspad aangelegd. In het kader van gebiedsgerichte maatregelen DCA worden meerdere fietsstructuren verbeterd. Dit draagt bij aan het optimaliseren van het fietsnetwerk.
	Zodanig faciliteren van oplaadvoorzieningen voor elektrische voertuigen, zodat gelijke tred wordt gehouden met de maatschappelijke ontwikkelingen.	Faciliteren bestaande marktinitiatieven oplaadvoorzieningen.		Op diverse locaties in de gemeente zijn oplaadvoorzieningen geplaatst.
	Verbetering van de ketenmobiliteit van alle vormen van vervoer zoals het openbaar vervoer om de bereikbaarheid te verbeteren, zodanig dat wordt voldaan aan de verplaatsingsbehoefte van de verkeersdeelnemers.	Doorontwikkeling mobiliteitscentrale en facilitering daarvan.		Basisvervoer is op orde met de Jobinder; er vindt nu doorontwikkeling plaats naar efficiëntere en slimmere vervoersoplossingen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	Ontsluiting De Westereen: komen tot een oplossing met zo breed mogelijk draagvlak in overleg met het dorp.	Dit onderdeel meenemen in de opstelling van een mobiliteitsvisie in ANNO- verband.		
	Samen met verenigingen voor dorpsbelangen en inwoners:			
	Aanpak knelpunten onderliggend wegennet Centrale As.	Realiseren van een goede oplossing voor landbouwverkeer in en rondom Rinsumageast.		Dit wordt meegenomen in het onderzoek naar de afwaardering van de N361.
		Haadwei Damwâld: uitvoering van de evaluatie een half jaar na afronding project.		De evaluatie is in het eerste kwartaal voorbereid en wordt voor de zomervakantie uitgevoerd.
	- Aanpak andere knelpunten - Aanpak onveilige wegenstructuren.	Aanpak verkeersknelpunten in reactie op klachten/melding, afhankelijk van prioritering en beschikbare budget in knelpuntenpot.		De herinrichting van de Broekloane heeft plaatsgevonden. Het project van herstel van de Koailoane is in voorbereiding.
	Aansluitend op upgradering onderhoudsniveau daadwerkelijk oppakken verbeteringen.	Aansluitend op upgradering onderhoudsniveau verbeteringen voorstellen.		Beheersmaatregelen worden vastgesteld om het verschil tussen ambitie en uitvoering kleiner te maken. Inhaalslag wegenonderhoud wordt uitgevoerd

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Het beter functioneren van rioolssystemen</i>
Gemeentelijke rioleringsplannen
Meetplan riolering (in ontwikkeling)
<i>Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte</i>
Quick scan kapitaalgoederen en beleid onderhoudsniveau kapitaalgoederen (PPN 2017)
Groenbeleids- en beheersplannen
Beleidsplannen openbare verlichting
Wegenbeleids- en beheersplannen
Baggerplannen
<i>Duurzame inrichting openbare ruimte</i>
Intentieverklaring Dark Sky Waddengebied (m.u.v. Kollumerland c.a.)
Biodiversiteitsbeleid (in ontwikkeling)
<i>Verkeer/mobiliteit</i>
Manifest verkeersveiligheid (2015)
Verkeersstructuurplan Dantumadiel (2012)

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	4.345	4.354	0	4.354
Lasten	-7.260	-7.291	139	-7.152
Saldo baten en lasten	-2.915	-2.937	139	-2.797
Toevoegingen aan reserves	-884	-884	0	-884
Onttrekkingen aan reserves	995	1.002	81	1.083
Geraamd resultaat	-2.805	-2.819	221	-2.599

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
• Geen afwijkingen.		
Totaal baten	0	
Lasten		
Wegen, straten en pleinen		
• Een deel van het geraamde investeringsbudget voor KIK schuift door van 2018 naar 2019, waardoor er in 2019 een eenmalig voordeel ontstaat in de afschrijvingslasten van € 139.000. Vanuit de reserve KIK is er dekking geraamd van € 139.000 (zie Pr. 5). Die dekking is in 2019 ook niet nodig en wordt bij Pr. 5 afgeraamd.	139	I
Totaal lasten	139	
Toevoegingen aan reserves		
Geen toevoegingen.		
Totaal toevoegingen aan reserves		
Onttrekkingen aan reserves		
• Onttrekking uit Reserve RAWEB omdat de onderhoudswerkzaamheden zijn doorgeschoven vanuit 2018 naar 2019.	81	I
Totaal onttrekkingen	81	
Totaal saldo wijzigingen	221	

Algemene dekkingsmiddelen

Waar gaat 'Algemene dekkingsmiddelen over?

Algemene dekkingsmiddelen

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- **Lokale heffingen**
Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering.
- **Algemene uitkeringen**
Gemeenten ontvangen geld van het Rijk om hun taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusie de decentralisatie uitkering sociaal domein.
- **Dividend**
Hier wordt de opbrengst (dividend) uit de deelnemingen en de BNG verantwoord.
- **Overige algemene dekkingsmiddelen**
Onder de overige algemene dekkingsmiddelen is het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten) verantwoord.

Mutaties in de reserves

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.

Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
Lokale heffingen	2.742	2.742	0	2.742
Algemene uitkering	34.255	34.255	0	34.255
Dividend	31	31	4	35
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.103	1.105	-115	990
Totalen Baten	38.130	38.132	-111	38.021
Lasten				
Lokale heffingen	-79	-79	0	-79
Algemene uitkering	-28	-28	0	-28
Dividend	-1	-1	0	-1
Overige algemene dekkingsmiddelen	-984	-986	516	-470
Totalen Lasten	-1.092	-1.094	516	-578
Totalen voor mutaties reserves	37.038	37.038	405	37.443
Toevoegingen aan reserves	-307	-307	0	-307
Onttrekkingen aan reserves	427	427	0	427
Geraamd resultaat	37.158	37.158	405	37.563

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Treasury		
• Er wordt rente ontvangen via de SVN verstrekte startersleningen, welke niet geraamd was.	26	S
• Doordat investeringsprojecten doorgeschoven zijn levert dit een rentvoordeel op.	-141	S
• Overige verschillen < € 25.000.	4	S
Totaal baten	-111	
Lasten		
Treasury		
• Doordat investeringsprojecten doorgeschoven zijn levert dit een rentvoordeel op.	141	S

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Algemene baten en lasten		
• De accountantskosten worden overgeheveld naar programma 1.	25	S
• Lagere Bijdrage Noardeast-Fryslân door de volgende punten:		
○ Lagere huur huisvesting Damwâld (zie ook Overhead) € 642.000		
○ Niet geraamde premiestijgingen loonkosten € -195.000		
○ Urenuitbreiding bestuurssecretariaat + sleutelfuncties € -59.000		
○ Overbrenging personeel van samenwerking naar Fumo € 50.000		
○ Hogere bijdrage SSC Leeuwarden € -50.000		
○ Hogere brandstofkosten tractie € -9.000	350	S
○ Stijging portokosten door meer versturen + hogere prijzen € -7.000		
○ Overbrenging bedrijfsafval, schoonmaakkosten en budget duurzame roerende zaken van huisvesting naar samenwerking € -30.000		
○ Overige kleine mutaties € 8.000		
Totaal lasten	516	
Totaal saldo wijzigingen	405	

Overhead

Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel I, tweede lid onder I de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. juridische zaken.
7. bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. facilitaire zaken en Huisvesting.
10. documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. managementondersteuning primair proces.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
Overhead	851	851	-642	209
Totalen Baten	851	851	-642	209
Lasten				
Overhead	-7.724	-7.709	30	-7.679
Totalen Lasten	-7.724	-7.709	30	-7.679
Saldo baten en lasten	-6.873	-6.858	-612	-7.470

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
De huuropbrengst van het gemeentekantoor Damwâld was verkeerd geraamd. Deze raming is nu aangepast. Daar tegenover staat ook dat de bijdrage aan de gemeente Noardeast-Fryslân met hetzelfde bedrag daalt. Per saldo is de mutatie budget neutraal.	-406	S
De huuropbrengst van Moarrewei 24 Damwald (werf) was verkeerd geraamd. Deze raming is nu aangepast. Daar tegenover staat ook dat de bijdrage aan de gemeente Noardeast-Fryslân met hetzelfde bedrag daalt. Per saldo is de mutatie budget neutraal.	-236	S
Totaal baten	-642	
Lasten		
Diverse facilitaire zaken die betrekking hebben op de huisvesting zijn overgeheveld naar de samenwerking. De bijdrage aan de gemeente Noardeast-Fryslân neemt met het zelfde bedrag toe. Per saldo is de mutatie budget neutraal.	-30	S
Totaal lasten	-30	
Totaal saldo wijzigingen	-612	

Heffing VPB

Waar gaat Heffing VPB over?

Heffing VPB

Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Dantumadiel geldt dat niet voldaan is aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Voor veel activiteiten geldt dat ofwel sprake is van het aanbieden van een collectief goed (geen deelname economische verkeer) of sprake is van structureel verlieslatende activiteiten.

Voor zover en voor zolang geen sprake is van een aangifteplicht behoeft de gemeente voor deze activiteiten geen fiscale administratie in te richten. Zo hoeven geen jaarlijkse fiscale balans en aangifte te worden opgesteld, geen vermogensetikettering plaats te vinden (toerekenen van balansposten aan de fiscale administratie) en geen openingsbalans naar de waarde in het economische verkeer te worden opgesteld.

Behoudens het grondbedrijf oefent de gemeente op dit moment geen activiteiten uit die leiden tot een verwachte belastingplicht. De opbrengsten van deze activiteiten worden opgenomen in de aangifte VPB. Tevens dient het aan deze activiteiten toe te rekenen vermogen te worden gewaardeerd op de fiscale openingsbalans. Het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties is op korte termijn beperkt, tenzij een enorm herstel in de vastgoedmarkt optreedt.

Tarief VPB

De tarieven voor de vennootschapsbelasting in 2015, 2016, 2017 en 2018 zijn:

Voor het deel van het belastbare bedrag	Tarief
tot en met € 200.000	20,0%
boven € 200.000	25,0%

Ontwikkelingen VPB:

Het nieuwe kabinet draait in het regeerakkoord deze schijfverlenging terug, zodat ook na 2017 de schijfgrens € 200.000 bedraagt. In plaats daarvan worden de tarieven van 20% en 25% in de vennootschapsbelasting stapsgewijs verlaagd naar 16% en 21%. Die tariefsverlaging zal moeten starten vanaf 2019. In schema betekent het voorstel van het nieuwe kabinet het volgende:

Voorstel tarief vennootschapsbelasting:

Voor het deel van het belastbare bedrag	2019	2020	2021
tot en met € 200.000	19%	17,5%	16%
boven € 200.000	24%	22,5%	21%

Let wel, de stapsgewijze tariefsverlaging naar uiteindelijk 16% en 21% in 2021 is aangekondigd in het regeerakkoord, maar moet nog worden opgenomen in een wetsvoorstel waarmee vervolgens de Tweede en Eerste Kamer moeten instemmen.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
Heffing VPB	0	0	0	0
Totalen Baten	0	0	0	0
Lasten				
Heffing VPB	-1	-1	0	-1
Totalen Lasten	-1	-1	0	-1
Saldo baten en lasten	-1	-1	0	-1

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Heffing VPB		
• Geen afwijkingen.	0	
Totaal saldo wijzigingen	0	

Onvoorzien

Waar gaat Onvoorzien over?

Onvoorzien

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
Onvoorzien	0	0	0	0
Totalen Baten	0	0	0	0
Lasten				
Onvoorzien	0	0	0	0
Totalen Lasten	0	0	0	0
Saldo baten en lasten	0	0	0	0

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Onvoorzien		
• Geen afwijkingen.		0
Totaal saldo wijzigingen		0

Totaaloverzicht financieel effect 1e rapportage 2019

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
1: Ynwenner en Bestjoer	323	323	0	323
2: Mienskip	128	128	0	128
3: Soarch en Wolwêzen	7.483	7.483	-112	7.371
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	38	38	0	38
5: Wenjen en Omjouwing	571	541	49	590
6: Iepenbiere Romte	4.345	4.354	0	4.354
Algemiene dekkingsmiddels	38.130	38.132	-111	38.021
Overhead	851	851	-642	209
Heffing VPB	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal baten	51.869	51.851	-816	51.035
Lasten				
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.970	-2.998	-126	-3.124
2: Mienskip	-2.880	-2.928	-1.190	-4.118
3: Soarch en Wolwêzen	-28.080	-28.140	-2.781	-30.921
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-658	-803	34	-769
5: Wenjen en Omjouwing	-1.614	-1.564	-4	-1.568
6: Iepenbiere Romte	-7.260	-7.291	139	-7.152
Algemiene dekkingsmiddels	-1.092	-1.094	516	-578
Overhead	-7.724	-7.709	30	-7.679
Heffing VPB	-1	-1	0	-1
Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal lasten	-52.280	-52.529	-3.381	-55.910

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Saldo van baten en lasten per programma				
1: Ynwenner en Bestjoer	-2.647	-2.675	-126	-2.801
2: Mienskip	-2.752	-2.800	-1.190	-3.990
3: Soarch en Wolwêzen	-20.597	-20.657	-2.893	-23.549
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-620	-765	34	-730
5: Wenjen en Omjouwing	-1.044	-1.024	45	-978
6: Iepenbiere Romte	-2.915	-2.937	139	-2.797
Algemiene dekkingsmiddels	37.038	37.038	405	37.443
Overhead	-6.873	-6.858	-612	-7.470
Heffing VPB	-1	-1	0	-1
Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-411	-678	-4.197	-4.875
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen aan reserves	-1.218	-1.218	17	-1.202
Onttrekkingen aan reserves	1.901	2.052	782	2.834
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	682	834	798	1.632
Geraamde resultaat	271	156	-3.398	-3.243

Effecten voor de meerjarenraming 2020-2022

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022
Saldo van baten en lasten per programma			
1: Ynwenner en Bestjoer	-122	-122	-122
2: Mienskip	44	43	42
3: Soarch en Wolwêzen	-2.848	-2.848	-2.848
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	0	0	0
5: Wenjen en Omjouwing	49	49	49
6: Iepenbiere Romte	-30	-55	-83
Algemiene dekkingsmiddels	373	382	382
Overhead	-608	-608	-608
Heffing VPB	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0
Totaal effect meerjarenraming	-3.141	-3.158	-3.187
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves			
Toevoegingen aan reserves	-17	-17	-17
Onttrekkingen aan reserves	-52	-52	-52
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-35	-35	-35
Geraamde resultaat	-3.177	-3.193	-3.222

Gevolgen voor de algemene reserve

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2019
Toevoegingen aan de algemene reserve:	
• Vrijval budget planschade	50
Onttrekkingen aan de algemene reserve:	
• Correctie bijdrage MFA Feanwâlden	-873
• Saldo 1 ^e tussentijdse rapportage 2019	-3.398
Per saldo beslag op de algemene reserve (+ = voordeel // - = nadeel)	-4.221